Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 20 גראָשען — הײַנט 8 זײַטען.

נײַער פאָלקסבלאַט

אומפאַרטייאישע פאָליטיש-געזעלשאַפטליכע טאָג-צייטונג

Nr. 20/1620 | Łódź, Sroda, 23 stycznia 1929 r. | זיבעטער יאָהרגאַנג | לאָדז, מיטוואָך, יב שבט תרפ״ט | Nr.20 /1620

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24-71

סיים בעשלאָסען צו רעווידירען די קאָנסטיטוציע

וואַרשאַ, 22 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). אויף דער הײַנטיגער זיצונג פון סיים איז פאַרענדיגט געוואָרען די דיסקוסיע וועגען דעם אופן פון ענדערן די קאָנסטיטוציע.

אין דער דיסקוסיע האָבען זיך בעטייליגט די דעפּוטאַטען קערניק, דאַווגאַראָוויטש, מאַקאָווסקי, טשאַצינסקי, ראַטיי. עס האָט אויך גענומען אַ וואָרט דעפּ. קרעניג (דייטש), וועלכער האָט אָנגעוויזען, אַז די עקזיסטירענדע קאָנסטיטוציע, וועגען וועלכער עס ווערט איצט אַזוי פיל גערעדט איז קיינמאָל נישט פערווירקליכט געוואָרען.

עס רעדען נאָך די דעפּוטאַטען סטראָנסקי, ביטנער און ליבערמאַן.

צום סוף ווערט אָנגענומען דער פאָרשלאַג, אַז דער סיים טרעט צו צו דער רעוויזיע פון דער קאָנסטיטוציע, אָבער דערביי ווערט יעדער פאָרשלאַג וועגען אַ ענדערונג אין דער קאָנסטיטוציע מוזען האָבען 111 אונטערשריפטען.

דער פאָרשלאַג פון די ענדעקעס, אַז עס זאָל גענוג זיין נאָר 15 אונטערשריפטען איז אַדורכגעפאַלען. פאַר׳ן דאָזיגען פאָרשלאַג האָבען געשטימט די ענדעקעס, כ. ד., נ. פּ. ר., פּיאַסט און דאָס איינסעל.

עס ווערט דאַן אַרייַנגעטראָגען אַ דרינגענדער פאָרשלאַג פון דעפּ. העלער וועגען בעפרייען פון פּאַטענטען האַנדוועוקער און הויזירער. די דרינגליכקייט פון פאָרשלאַג איז אָפּגעוואָרפען געוואָרען.

צום סוף ווערט אַרייַנגעטראָגען אַ דרינגענדער פאָרשלאַג פון די ענדעקעס, וואָס פאָדערט די דימיסיע פון יוסטיץ-מיניסטער צאַר. אין פאָרשלאַג ווערט געזאָגט, אַז נישט קוקענדיג דעם רויף, וואָס די סיים-מעהרהייט האָט אָפּגעוואָרפען דעם פאָרשלאַג וועגען אַדורכפיהרען די רעאָרגאַניזאַציע פון געריכטס-וועזען, האָט דער מיניסטער די רעאָרגאַניזאַציע אַדורכגעפיהרט.

דער פאָרשלאַג פון די ענדעקעס וועט בעטראַכט ווערען אויף דער נאָהענטסטער סיים-זיצונג.

די אונטערהאַנדלונגען אין מאָסקווע

וועגען דעם פּויליש-סאָוויעטישען פּראָטאָקאָל צו זיכערן דעם שלום.

מאָסקוואַ, 22 (ספּ. טעל.) ליטווינאָוו האָט מאָנטאָג אין אָוונד אויפגענומען דעם פּוילישען בעפולמעכטיגטען מיניסטער פּאַטעק, כדי אַרומרעדען די פאָרם און די פּראָצעדור פון אונטערשרייבען דעם פּראָטאָקאָל אין הסכם מיט׳ן פאָרשלאַג פון דער פּוילישער רעגירונג. ליטווינאָוו האָט פאָרגעלעגט פאָלגענדע פּראָצעדור:

די רעגירונגען פון ס. ס. ס. ר. און פּוילען, געבענדיג זייער הסכמה אויף אונטערצושרייבען דעם פּראָטאָקאָל, שרייבען איהם גלייך אונטער אין מאָסקווע דורך פּערזאָנען, וואָס ווערען דערצו בעפולמעכטיגט.

באַלד נאָכ׳ן אונטערשרייבען דעם פּראָטאָקאָל דורך די פאָרשטעהער פון ס. ס. ס. ר. און פּוילען שיקט די סאָוויעטען-רעגירונג גלייך אַרויס דירעקטע איינלאַדונגען צו פינלאַנד, לעטלאַנד און עסטלאַנד אויך צו רומעניען, דורך דער פערמיטלונג פון דער פּוילישער רעגירונג, אַז זיי זאָלען צושטעהן צום פּראָטאָקאָל.

די דאָזיגע מלוכות פיהרען-דורך זייער צוטרעטען צום פּראָטאָקאָל אויף דעמזעלבען אופן, וועלכער איז פאָרגעזעהן פאַר׳ן קעלאָג-פּאַקט.

די אַלע מלוכות זענען זיך מתחייב, אַזוי דעם קעלאָג-פּאַקט, ווי דעם פּראָטאָקאָל, ווי אַם שנעלסטען צו ראַטיפיצירען.

דער פּראָטאָקאָל געהט אַריין אין קראַפט צווישען ס. ס. ס. ר. און פּוילען פונ׳ם מאָמענט, וואָס צווישען זיי ווערען אויסגעטוישט די ראַטיפיקאַציע-אַקטען, און מיט די איבעריגע מלוכות — פונ׳ם מאָמענט, וואָס זיי וועלען איבערגעבען דער סאָוויעטען-רעגירונג אין מאָסקווע די אָפיציעלע מעלדונג, אַז דער פּראָטאָקאָל איז דורך זיי ראַטיפיצירט.

מיניסטער פּאַטעק האָט ערקלערט, אַז ער נעהמט צו קענטניש דעם פאָרשלאַג ווי אויך די ערקלערונגען, און זאָגט-צו צו רעפערירען זיי זיין רעגירונג.

—:0:—

פערשאַרפטער קריזיס אין יודישען קאַהאַל.

די גאַליציאַנער דעפּוטאַטען פערלאָזען די זיצונג.

וואַרשאַ, 22. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). הײַנט איז פאָרגעקומען די לאַנג-ערוואַרטעטע זיצונג פון יודישען קאַהאַל, וואו עס האָט געזאָלט בעטראַכט ווערען די פראַגע פון דער יודישער פּאָליטיק.

צו דער זיצונג זענען געקומען 16 פערזאָן. געפעהלט האָבען די סענאַטאָרען רובינשטיין און שאַבאַד און דעפּ. ד״ר טהאָן.

דער ערשטער האָט גענומען אַ וואָרט דעפּ. גרינבוים, וועלכער האָט געענטפערט אויף די פאָרוואורפען פון דער אָפּאָזיציע.

דעפּ. גרינבוים האָט אָנגעוויזען, אַז אין דעם קריזיס אין קאַהאַל שפּילען אַ ראָלע צוויי מאָמענטען. די אָפּאָזיציע איז אין דער מיינונג, אַז עס איז שעדליך פאַר דער יודישער פּאָליטיק, וואָס אין דער שפּיץ פון דער קאַהאַל שטעהט אַ פערזאָן, וואָס איז נישט גערן געזעהען פון דער רעגירונג, אָבער ווען מען זאָל נאָכגעבען אין דאָזיגען פונקט, וואָלט עס געהייסען, אַז די קאַהאַל מאַכט זיך איינגאַנצען אָפּהענגיג פון דער רעגירונג. די אָפּאָזיציע וויל זיך פערלאָזען אויפ׳ן חסד פון דער רעגירונג און בעקעמפענדיג די לייטונג קען זי דערפיהרען צו אַ שפּאַלטונג פון קאַהאַל. די רעגירונג האָט די מעגליכקייט נישט צו בערעכטיגען די אָפּאָזיציע פון קאַהאַל דורכ׳ן ערפילען די יודישע פאָסטולאַטען.

די רעגירונג נעהמט אָבער די יודישע פאָדערונגען נישט ערנסט און די וויכטיגסטע יודישע פּאָסטולאַטען ווערען איינגאַנצען איגנאָרירט. די רעגירונג איז נישט צופרידען מיט דער גרופּע, וואָס פיהרט איצט אָן מיט׳ן קאַהאַל, אָבער, פערענדיגט דעפּ. גרינבוים, ווען מיר זאָלען אַוועקגעהן און אויף אונזער אָרט זאָל קומען די צווייטע גרופּע וועט די רעגירונג מיט איהר אויך נישט זיין צופרידען, ווייל די רעגירונג איז נישט צופרידען קודם כל פון די יודישע פאָסטולאַטען.

נאָך דעפּ. גרינבוים נעהמט אַ וואָרט דעפּ. רייך, וועלכער ערקלערט אַז דעפּ. גרינבוים איז נישט פעהיג צו פּאָזיטיווע אַרבייט.

נאָך דער דאָזיגער ערקלערונג ווערען אַריינגעטראָגען צוויי פאָרשלאַגען: דער ערשטער וועגען וועהלען אַ פּרעזידיום, וואָס זאָל אָנפיהרען מיט׳ן קאַהאַל, און דער צווייטער וועגען וועהלען צוויי וויצע-פּרעזעסען.

דער ערשטער פאָרשלאַג האָט בעקומען 6 שטימען פאַר, 8 — געגען. דער צווייטער פאָרשלאַג: 8 — פאַר און 6 געגען. דעפּ. גרינבוים אַלס פּרעזעס האָט זיך אין דער אָבשטימונג נישט בעטייליגט און דעפּ. העלער האָט זיך אָבגעהאַלטען פון שטימען.

נאָך דער אָבשטימונג האָט גענומען אַ וואָרט דעפּ. רייך, וועלכער האָט אָפּגעגעבען פאָלגענדע ערקלערונג:

די לאַגע פון די יודען אין פּוילען איז איצט זעהר אַ שווערע. די יודען זענען גרעסטענטיילס אַ קרבן פון דעם איצט הערשענדען שטייער-סיסטעם, הונדערטער און טויזענטער יודישע עקזיסטענצען שטעהען פאַר אַ ווירטשאַפטליכע רואין. די אויפגאַבע פון דער יודישער פּאָליטיק דאַרף איצט בעשטעהן אין אַ פּראָצעס פון פעראייניגען די כוחות, בכדי אָפּצוטעמפּען די שפּיצען פון דאָזיגען קריזיס. עס דאַרף געפיהרט ווערען אַ קאָנסעקווענטע און בעוואוסטזיניגע פּאָליטיק און מען דאַרף שטעהן אין אַ שטענדיגען דיפּלאָמאַטישען קאָנטאַקט מיט דער רעגירונג. עס דאַרפען קאָנסאָלידירט ווערען די כוחות און מען דאַרף שטרעבען צו אַ געמיינזאַמער האַרמאָנישער אַרבייט אין קאַהאַל. וואָס זעהט מען אָבער, זייט דער נייער סיים-קאַדענץ הערשט אין קאַהאַל אַ אַנאַרכיע. דאָס פרידליכע צוזאַמענלעבען איז געוואָרען אונמעגליך. אַנשטאָט אָרגאַניזירטע גוט דורכגעדאַכטע אַרבייט הערשט פּאַסיוויטעט. דער פּרעזעס פון קאַהאַל זוכט נישט קיין פערשטענדיגונג מיט דער מינדערהייט. ער בעליידיגט די גאַליציאַנער דעפּוטאַטען. איבריגענס, איז דער איצטיגער פּרעזעס פון קאַהאַל אויך אין דער אַלוועלטליכער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע בעקאַנט אַלס אַ צושפּאַלטער.

איך האָב, האָט דעפּ. רייך פערענדיגט, געזוכט אַ פערשטענדיגונג און צוליב דעם האָבען מיר אַריינגעטראָגען דעם פאָרשלאַג וועגען אַ פּרעזידיום. דער פאָרשלאַג איז אַדורכגעפאַלען, נישט ווילענדיג נעהמען אויף זיך די אחריות פאַר דער פּאָליטיק פון דער הײַנטיגער מעהרהייט, ערקלערען מיר, אַז מיר וועלען זיך נישט בעטייליגען אין קיין שום פּאָליטישער אַרבייט פון קאַהאַל.

נאָך דער דאָזיגער ערקלערונג האָבען די דעפּוטאַטען רייך, ראָזמאַרין, אייזענשטיין און שרייבער פערלאָזען די זיצונג.

נאָכדעם ווי רייכ׳ס גרופּע האָט פערלאָזען די זיצונג איז ענטשטאַנען אַ לעבהאַפטע דיסקוסיע.

בכדי אויסצומיידען אַ קריזיס אין קאַהאַל איז אַריינגעטראָגען געוואָרען אַ פאָרשלאַג, אַז עס זאָל פאָרקומען אַ רעוויזיע פון דער אָפּשטימונג וועגען דער לייטונג פון קאַהאַל.

נאָך אַ לענגערער דיסקוסיע איז בעשלאָסען געוואָרען די פראַגע צו בעטראַכטען אויף דער נאָהענטסטער זיצונג פון קאַהאַל.

מעלדונג.

מיר מעלדען אונזערע מיטגלידער, דאָס נאָך אַ פערשטענדיגונג מיט דעם מאַגאַזין-שניידער-מייסטער-פעראיין, ווערט פון הײַנט, מיטוואָך, דעם 23-טען יאַנואַר ד. י. ווייטער אַרויס-געגעבען אַרבייט.

די מענער-פאַך-קאָמיסיע
ביים קאָנפעקציאָנערן-פערבאַנד
אין לאָדז.

3948

פאַר אַ גרעסערער געזעלשאַפטל. אינסטיטוציע
ווערט געזוכט
אַ יונגעל
מיט גוטע רעפערענצען.
אָפערטען אין אַדמ. פון דער צייטונג אונטער B.S.

D'r DONCHIN
מאַנושקאָ 1, טעלעפאָן 9-76
[illegible]
אָרדינירט פון 10 ביז 1 און פון 4-7 נ.מ.
זונטאָג אַז פייערטאָג פון 10 ביז 1 נאַכמיטאָג.

פיטלינגע
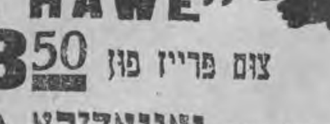
גאַראַנטירט פרישע
פון דער בערימטער פירמע
„NORDIA HAWE"
צום פּרייז פון 3.50 אַ קיסטע (14 שטיק)
צו בעקומען זאַוואַדזקאַ 20, ביי שטיינפעלד

נאָך קורצע און שווערע ליידען איז געשטאָרבען אין עלטער פון 63 יאָהר אונזער ליבער פאָטער, שוויגער-פאָטער און גרויספאָטער

ב״ר נ״ע לייבל שמשון ז״ל פעלדאַו

די לויה קומט פאָר הײַנט, מיטוואָך, דעם 23. יאַנואַר ד. י. 12 אַ זייגער בייטאָג פון טרויער הויז זגערזשער 44, וועגען וואָס ס׳טיילט מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע פאַמיליע.

פולע גלייכבערעכטיגונג פאר מזרח-יודען פאדערט די בערלינער יודישע קהלה.

בערלין, (יט"א) אין דעם זיצונגס-זאַל פון דער בערלינער יודישער קהלה איז די טעג אָפּגעהאַלטען געוואָרען דער 4-טער צוזאַמענפאָהר פון די אָסט-יודישע אָרגאַניזאַציעס אין דייטשלאַנד. אין צוזאַמענפאָהר האָבען זיך בעטייליגט פיל רעלעגאַטען פון פערשידענע טיילען פון דער דייטשער מלוכה. דער צוזאַמענפאָהר איז וואַרם בעגריסט געוואָרען דורך פאָרשטעהער פון אַלע צענטראַלע יודישע אָרגאַניזאַציעס אין דייטשלאַנד.

גרעסערע בעגריסונגס-רעדעס האָבען געהאַלטען די פאָרשטעהער פון „צענטראַל-פעראיין פון די דייטשע בירגער פון יודישען גלויבען", פון דער גרויסלאָזשע „בני-ברית", פון „אָרט", „אָזע", „הילפס-פעראיין" א. אַנד. דער פאָרשטעהער פון דער „יודישער פאָלקס-פּאַרטיי", פּראָפ. הייגריך לעווע, האָט אין זיין בעגריסונגס-רעדע ערקלערט, דאָס מען טאָר נישט דערלאָזען דערצו, אַז עס זאָל זיך פערטיפען דער תהום צווישען די מזרח און מערב-יודען. די אָסט-יודען שטאַמען מעהרסטענס פון די יודען, וואָס זענען אַ' זמיטעל-אַלטער פערטריבען געוואָרען פון דייטשלאַנד. עס זענען נישטאָ קיין בעזונדערע מזרח און מערב-יודען, אַלע זענען זיי אַחינו בני ישראל, מיט אַ געמיינזאַמער פערגאַנגענהייט און געמיינזאַמער צוקונפט.

אין נאָמען פון דער „ציוניסטישער פעראייניגונג" אין דייטשלאַנד האָט בעגריסט דעם צוזאַמענפאָהר ד"ר קאַנאַוויץ, וועלכער האָט ערקלערט, אַז דאָס דייטשע יודענטום נעפינט זיך שוין אין דער פאַזע פון צוריקגאַנג. מען מוז זאָרגען פאַר דעם, אַז אויך די אָסט-יודען אין דייטשלאַנד זאָל נישט טרעפען דער זעלבער גורל, נאָר פערקעהרט, זיי זאָלען אַריינגיסען אין די אָרערן פון דייטשען יודענטום אַ שטאַרקען שטראָם פון פריש בלוט.

נאָך די בעגריסונגען איז געוועהלט געוואָרען דאָס פרעזידיום פון צוזאַמענפאָהר, אין וועלכען עס זענען אַריין די ה"ה הארפודער, בן-ציון, פעט און פוקס. גלייך נאָכדעם האָט דער צוזאַמענפאָהר איינשטימיג אָנגענומען פאָלגענדע רעזאָלוציע, וואָס שטעהען אין צוזאַמענהאַנג מיט געוויסע ענונציאַציעס פון בעקאַנטען יודיש-דייטשען שריפטשטעלער יעקב וואַסערמאַן, וועלכע זענען בעטראַכט געוואָרען דורך די אָסט-יודישע קרייזען אַלס בעליידיגענד.

„די קאָנפערענץ פון די אָסט-יודישע אָרגאַניזאַציעס דריקט אויס איהר טיפען בעדויערן צוליב די ערקלערונגען פון יעקב וואַסערמאַן וועגען דער אָסט-יודישער איינוואַנדערונג קיין דייטשלאַנד בעת דער מלחמה און דער אינפלאַציע-צייט.

„נישט פערמינדערענדיג דעם יראת-הכבוד צום גרויסען דיכטער שטעלט די קאָנפערענץ פעסט אויפ'ן סמך פון דער גענויער קענטשאַפט פון די פאַקטישע פערהעלטנישען, דאָס די יודישע אימיגראַציע האָט אַריינגעבראַכט קיין דייטשלאַנד פיל ווערטפולע עלעמענטען. עס איז אונגערעכט צו פערבינדען געוויסע אַלגעמיינע ערשיינונגען פון אַן אומנאָרמאַלער סאָציאַלער סיטואַציע מיט אַ געוויסען שיכט פון דער בעפעלקערונג.

דער צוזאַמענפאָהר האָט אויסגעהערט דעם בעריכט וועגען דער טעטיגקייט פון אָסט-יודישען פערבאַנד אין דייטשלאַנד. נאָכדעם האָט ד"ר טאַוּבעס רעפערירט וועגען דער אַלגעמיינער לאַגע פון די מזרח-יודען אין דייטשלאַנד, בעריהרענדיג דעם גאַנצען קאָמפּלעקס פון עקאָנאָמישע, סאָציאַלע און קולטורעלע פּראָבלעמען.

ה' פעט האָט רעפערירט וועגען די אויפגאַבען פון פערבאַנד אַנגעוויזענדיג אויף דער וויכטיגקייט פון דער קהלה-פּאָליטיק, וועלכע מוז פיהרען צו אַ פולער גלייכבערעכטיגונג פון די אָסט-יודען ביי די קהלה-וואַהלען אָהן שום קאָמפּראָמיסען.

אַ גרויסען רושם האָט געמאַכט אויפ'ן צוזאַמענפאָהר די רעדע פון פּאַרזיצער פון דער בערלינער יודישער קהלה ה' נעאַרג קאַרעסקי, וועלכער האָט ערקלערט, אַז די בעגרענצונגען, וואָס ווערען אַנגעווענדעט לגבי די אָסט-יודען אין געוויסע קהלות אין זאַקסען און העסען, דאַרפען בעצייכענט ווערען אַלס קולטור-שאַנדע, דער רעדנער זאָגט זיך אַרויס ענטשידען פאַר אַ פולער גלייכבערעכטיגונג פון די אָסט-יודען אין אַלע קהלות.

נאָך די רעפעראַטען האָט זיך ענטוויקעלט אַ לעבהאַפטע דיסקוסיע. צום סוף האָט דער צוזאַמענפאָהר אָנגענומען אַ רייה רעזאָלוציעס וועגען דער וויטערדיגער סאָציאַלער און קולטורעלער אַרבייט פון פערבאַנד. צוו. אַנד. איז בעשלאָסען געוואָרען צו גרינדען העברעאישע און יודישע אָווענד-קורסען, לעזע-זאַלען, ביבליאָטעקען א. אַז. וו.

אין פרעזידיום פון דער נייער לייטונג זענען געוועהלט געוואָרען די ה"ה: בן-ציון פעט, ש. הארפורער און י. לעווער. אַלס אָפיציעלער אָרגאַן פון פערבאַנד איז אָנערקענט געוואָרען „די יודישע וועלט".

בערלינער קהלה גרינדעט אַ קאַטעדרע

אין ירושלים'ער אוניווערזיטעט.

בערלין, 22 (י.ט.אַ. טעלעגראַפיש). אויף דער זיצונג פון דער פערוואַלטונג פון דער יודישער קהלה אין בערלין איז בעשלאָסען געוואָרען צו גרינדען אַ נייע קאַטעדרע אין ירושלים'ער העברעאישען אוניווערזיטעט. ס'איז בעשלאָסען געוואָרען זיך צו פערשטענדיגען מיט'ן ראַט פון ירושלים'ער אוניווערזיטעט וועגען גרינדען די קאַטעדרע. ס'האַנדעלט זיך וועגען אַ קאַטעדרע פון דייטשער ליטעראַטור אָדער פילאָזאָפיע. אין דער קאָמיסיע וואָס איז געשאַפען געוואָרען מיט פּראָפ. עלבאָגען בראש זענען אַריין 2 ציוניסטען און 2 ליבעראַלען. די קאָמיסיע וועט אויך האָבען די אויפגאַבע צו בעווייזען די גרויסע יודישע קהלות אין דייטשלאַנד, איטאַליען, אַמעריקאַ א.אַ.וו. ווי זיי זאָלען גרינדען קאַטעדרעס אין העברעאישען אוניווערזיטעט וועגען די ליטעראַטורען פון זייערע לענדער.

ליקווידירט דעם פּראָצעס

צווישען די באַנקירען ברידער עפּשטיין און דער יודישער קאָלאָניאַל-באַנק.

לאָנדאָן, (י.ט.א.) דער פּראָצעס צווישען דער יודישער קאָלאָניאַל-באַנק און די ברידער עפּשטיין, וועלכע האָבען געפאָדערט פון דער יודישער קאָלאָניאַל-באַנק אַ 30,000 פונט שטערלינג שאָדען-ערזאַץ איז ענדליך ליקווידירט געוואָרען. די צדדים האָבען צוריקגעצויגען זייערע אָנקלאַגעס און זיך געגענזייטיג אָפּגעזאָגט פון וועלכע עס איז פּרעטענזיעס.

ווידער געשענדעט אַ יודישען בית-עולם אין דייטשלאַנד.

בערלין, 22 (י.ט.אַ. טעלעגראַפיש) אין שטעטעל גלאַדסבערג זענען די ערשטע 5 מצבות אויפ'ן נייעם יודישען בית-עולם געשענדעט געוואָרען דורך אומבעקאַנטע כוליגאַנעס. די יודישע קהלה האָט בעשטימט אַ גרויסע בעלוינונג פאַר ענטדעקען די שענדער.

דער אינהאַלט פון ד"ר הערצל'ס צוואה.

וויען, 22 (י.ט.אַ. טעלעגראַפיש) אין דער צוואה פון ד"ר טעאָדאָר הערצל, וועלכע איז איצט געפונען געוואָרען דורך ד"ר גאָלדהאַמער אין וויענער געריכט, ווערט אויסגעדריקט דער לעצטער וואונש פון פערשטאָרבענעם, אַז זיינע ביינער זאָלען איבערגעפיהרט ווערען קיין ארץ ישראל. עס ווערט אויך אויסגעדריקט דער וואונש, אַז אויך די ביינער פון הערצל'ס עלטערן און פון זיין שוועסטער קאַראָלינאַ זאָלען איבערגעפיהרט ווערען קיין ארץ-ישראל.

אין דער צוואה ווערט אויך געזאָגט, אַז הערצל'ס פרוי זאָל מקבר ווערען אין ארץ-ישראל, אויב איהר ווילען וועט נישט זיין קיין געגענזעצליכער.

דער אנטיסעמיטיזם אין רוסלאַנד און דער קאַמף מיט איהם.

מאָסקווע, (י.ט.א.) די קאָמוניסטישע פּרעסע פיהרט ווייטער אַ פערביסענעם קאַמף מיט דעם אַנטיסעמיטיזם. די צייטונגען, וואָס קומען אָן קיין מאָסקווע פון אַלע עקען פון דער גרויסער מדינה, זענען פול מיט אַרטיקלען און נאָטיצען וועגען אַנטיסעמיטישע אַרויסטרעטונגען. די קאָמוניסטישע פּרעסע בעצייכענט די אַנטיסעמיטישע אַגיטאַציע אַלס אַ געוועהר פון דער קאָנטר-רעוואָלוציע. די צייטונגען בעטאָנען, אַז איצט בעת די וואַהלען אין די ראַטען, איז דער אַנטיסעמיטיזם בעזונדערס געפעהרליך.

פון די פיל צייטונגס-ידיעות וועגען אַנטיסעמיטישע אַרויסטרעטונגען, אָפטמאָל אויך מצד קאָמוניסטען און קאָמסאָמאָלצעס, ברענגען מיר פאָלגענדע:

דער אַדמיניסטראַטאָר פון דאָרניצער (קיעווער קרייז) אָפּטיילונג פון אוקראַינישען פליישטרעסט יוזעף זאַוואָראָווסקי, אַ בעקאַנטער אַנטיסעמיט, האָט ערקלערט דעם יודישען אַרבייטער קופּערשטיין: „איך זשידעס דאַרף מען אַלע אויסקוילען, ווייל איהר האָט חרוב געמאַכט רוסלאַנד". דריי יודישע אַרבייטער האָט ער בעזייטיגט פון טרעסט.

אין קריוואָראָג האָט די קאָמסאָמאָלישע אָרגאַניזאַציע געוועהלט אָרגאַניזאַטאָרען פון די גרופּעס. צווישען אַנדערע איז אַרויסגעשטעלט געוואָרען די קאַנדידאַטור פון איינער פּאַווליטשענקאָ. דער קאָמסאָמאָלעץ אַנאַפּאַכאָוו איז אַרויסגעטרעטען געגען דער דאָזיגער קאַנדידאַטור, אָנווייזענדיג, אַז פּאַווליטשענקאָ איז אַן אַנטיסעמיטקע. איהר האָט פערטיידיגט דער קאָמוניסט קוצענקאָ וועלכער האָט ערקלערט: „איהר ווייסט דאָך אַליין חברים, אַז פיל קאָמוניסטען זענען געשטימט געגען די יודען און דאָך זענען זיי גוטע חברים."

אין האָמלער קאָאָפּעראַטיוון-פערבאַנד זענען טעטיג 2 קאָמוניסטען-אַנטיסעמיטען. איינער פון זיי נאָווריל'אָוו האָט ערקלערט: „די זשידעס געוועלטיגען מיט אונז. מען דאַרף אַרויסטרייבען די יודען פון דער פערוואַלטונג". דער צווייטער קאָמוניסט מאַטול האָט זיך אויסגעדריקט מעהר קאַטעגאָריש: „גאַנץ ווייסרוסלאַנד איז פערפלייצט מיט זשידעס, אַלע אַנשטאַלטען זענען פול מיט זיי, רוסען ווערען פערפאָלגט.

דער הויפּט-דירעקטאָר פון דער „אַלרוסישער פעראייניגונג פון די קאָאָפּעראַטיוון פאַר אויספיהרען היימישע חיות און האַנדעל מיט פיה-פּראָדוקטען" טשערגיאַדיוו און זיין געהילף ראַדיאָנאָוו, דער סעקרעטאַר פון פערבאַנד לאַבאַנאָווסקאַיאַ און אַנדערע פערוואַלטונגס-מיטגלידער – זענען געשטאַנען אין דער שפּיץ פון אַן אַנטיסעמיטישען שטאַב. זייער לאָזונג איז געווען אויסראָטען די יודען פון די קאָאָפּעראַטיוון.

דער פערוואַלטער פון דער פוטער-אָפּטיילונג דיאַמאַנד, אַ יוד און אַ קאָמוניסט, איז בעזייטיגט געוואָרען פון זיין אַמט, נישט קוקענדיג דערויף, וואָס ער איז געווען אַ גוטער אָרגאַניזאַטאָר. ביז זיין אָנקומען אויף דעם פּאָסטען האָט די פוטער-אָפּטיילונג געהאַט הזיקות. דיאַמאַנד האָט אַוועקגעשטעלט די אַרבייט אַזוי, אַז די אָפּטיילונג האָט געהאַט אַ יעהרליכען ריוח פון 2 מיליאָן רובל.

עס זענען אויך בעזייטיגט געוואָרען אַ גאַנצע רייהע אַנדערע נידעריגערע יודישע אָנגעשטעלטע פון דעם זעלבען קאָאָפּעראַטיוו.

פערקלענערטע צאָהל יודישע געבורטען אין אונגאַרן.

בודאַפּעשט. (י.ט.אַ.) פונ'ם אונגאַרישע „סטאַטיסטישען יאָהרבוך", וואָס איז איצט פערעפענטליכט געוואָרען, איז צו זעהען, אַז די צאָהל יודישע געבורטען אין אונגאַרן פאַלט אויף אַ קאַטאַסטראָפאַלען אופן.

בעת אין יאָהר 1926 האָט די צאָהל יודישע געבורטען אויסגעמאַכט 2287, איז זי אין יאָהר 1927 געפאַלען ביז 1870, ד. ה. מיט פולע 13 פּראָצ. ווייניגער. ביי געמישטע חתונות איז די צאָהל געבורטען נאָך מעהר געפאַלען.

דאָס געשעהט צוליב דעם, כדי אויסצומיידען שפּעטערע קאָנפליקטען צווישען די עלטערן, ווי אויך מיט די קינדער בנוגע דער רעליגיאָנס-אַנגעהעריגקייט פון די קינדער.

5-טאָגיגער אַרבייטס-וואָך אין די פעראייניגטע שטאַטען.

ניו-יאָרק, (י.ט.א.) צווישען דעם פערבאַנד פון עלעקטרישע אונטערנעהמונגען און פּראָפעסיאָנעלען פעראיין פון די אַרבייטער, וואָס זענען בעשעפטיגט אין דער עלעקטרישער אינדוסטריע איז געשלאָסען געוואָרען אַן אָבמאַך וועגען איינפיהרען אַ 5-טאָגיגע אַרבייטס-וואָך. דער אָבמאַך געהט אַריין אין קראַפט דעם 1-טען פעברואַר ה. י. עס ווערען אויך געפיהרט אונטערהאַנדלונגען צווישען די בוי-אונטערנעהמער און די בוי-אַרבייטער-געווערקשאַפטען וועגען איינפיהרען פון אָנהויב יאָהר 1930 אַ 5 טאָגיגע אַרבייטס-וואָך.

אין דער בעקליידונגס-אינדוסטריע, וואו עס זענען בעשעפטיגט 35,000 אַרבייטער הויפּטזעכליך יודען, איז אַן ענהליכער אָבמאַך געשלאָסען געוואָרען אין יוני 1928. ווי בעקאַנט שטיצט ענערגיש דאָס אָרטאָדאָקסישע יודענטום אין אַמעריקאַ די איינפיהרונג פון דער 5-טאָגיגער אַרבייטס-וואָך, וועלכע ערמעגליכט די יודישע אַרבייטער צו רוהען אום שבת.

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20

אונטער דער לייטונג פון אַ. בעזמאַן און אַ. קאָמפּאַניעץ.

מיט'ן אָנטייל פון די: באַריסאָווא, ראַבינאָוויטש און די בעקאַנטע ליבלינגס-אַרטיסטען פּרימאַדאָנאַ נאַדיאַ קאַרעני

היינט, מיטוואָך, ד. 23-טען, 9 אָווענד

גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 1 ביז 2 50 זל.

25 מאָל גרויסע יובילעאום-פאָרשטעלונג פון דער הערליכער שעהנער אָפּערעטע 25 מאָל

„די חלומות פון ליבע"

אָפּערעטע אין 3 אַקטען מיט 25 נומערן געזאַנג און טענץ פון לידער. רעזשי: ל. ראַבינאָוויטש.

בעמ.: ווער עס קויפט אַ בילעט, בעקומט אומזיסט פאָטאָגראַפיעס און דעם דועט „אין דעם שאָטען פון אַלטען עפּעלבוים" געזונגען דורך נ. קאַרעני און ל. ראַבינאָוויטש. די פּיעסע ווערט געשפּילט אָהן סופלער.

ס'נעמט אָנטייל (לויט א. ב.) פּריען: בעזמאַן, באַריסאָווא, נאַדיאַ קאַרעני, מאַכאַראָווסקאַ, נערה, פּאַדערמאַן, קאָמפּאַניעץ. מענער: אַריעל, אייזענבערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, מאַטקאָוו, נייהויז, פּאַלאַנסקי, ישראל קאָמפּאַניעץ, ראַבינאָוויטש, ראַקאָוו.

דעקאָראַציעס: מ. אַרנוואַלד. מוזיק. לייטונג: ל. זעלמאַן. בילעטען אין פילהאַרמאָניע-קאַסע.

אַנאָנס! אין פּאַרבערייטונג: „דער גאָלדענער סאָלדאַט", „די דריי כלות"

Dr. Z. Rakowski

[illegible]

Dr. A. MAZUR

ספּעציאַל-אַרצט פאַר אויערן, נאָז און האַלז-קראַנקהייט ווי אויך שטום און שפּראַך-פעהלער

וואָסקאַדניאַ 65, טעל. 66-01

(איינגאַנג אויך דורך פּיעטריקאָווער 46).

Dr. med. I. WAJNBERG

CEGIELNIANA 47, tel. 26-02

אינערליכע קראַנקהייטען. ספּעציעל פאַר לונגען-און האַרץ-קראַנקהייטען, בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג-זון. אין דערהיים פון 3–5 נאָכמיטאָג.

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען

פּעטריקאָווער 10, טעל. 31-86

נעהמט אָן פון 8–9½, פּריוואַט פון 3½–4½ נאָכמ.

די ווידוי פון פ.פ.ס.
וועגען די מלוכה-מאָנאָפּאָלען.

אין משך פון דער דיסקוסיע אין סיים איבערן בודזשעט פון פינאנץ-מיניסטעריום, בעת עס איז בעשפּראָכען געוואָרען די ווירטשאַפט פון די מלוכה-מאָנאָפּאָלען, האָט דער פּ.פּ.ס.'שער דעפּוטאַט שאַרף קריטיקירט די מאָנאָפּאָל-ווירטשאַפט, וועלכע רואינירט פיל עקזיסטענצען, נישט געבענדיג זיי אַפילו קיין ענטשעדיגונג אָדער אַ מעגליכקייט פון אַנ'אַנדערער עגזיסטענץ. ביי דער געלעגענהייט האָט זיך ביים סאָציאַליסטישען דעפּוטאַט אַרויסגעכאַפּט אַ מין ודוי און ער האָט צווישען אַנדערען געזאָגט: אין אַליין פיהל מיך מיטשולדיג פאַר'ן איינפיהרען פון מאָנאָפּאָלען, נאָר איך האָב מיר דאָס אַנדערש פאָרגעשטעלט...

מיר געדענקען נאָך אַלע די צייט, ווען אויפ'ן סדר היום פון סיים איז געשטאַנען דער ענין פון טאַבאַק- און שפּיריטוס-מאָנאָפּאָל. דעמאָלט האָט די יודישע פּאַרלאַמענטאַרישע פאָרשטעהערשאַפט געפיהרט אַ פערצווייפעלטען קאַמף געגען די דאָזיגע מאָנאָפּאָלען, אָנווייזענדיג, אַז דאָס וועט רואינירען יודישע עקזיסטענצען, אַז אונטער'ן מאַנטעל פון מאָנאָפּאָלען וועט מען אַרויסשטופּען יודען פון זייערע ביזאיצטיגע פּרנסות.

אָבער אין דעם דאָזיגען קאַמף האָבען זיי אַנגעטראָפען אויפ'ן גרעסטען ווידערשטאַנד אין די רייהען פון פּ.פּ.ס. עס האָבען נישט געהאָלפען די רעדעס און אויפקלערונגען פון די יודישע דעפּוטאַטען, עס האָבען נישט געריהרט די הייסע אַפּעלען. די פּ.פּ.ס. איז מיט דער גאַנצער ענטשידענהייט איינגעטרעטען פאַר'ן מאָנאָפּאָל, וועלכער איז אויך אַריין אין לעבען. דעמאָלט אָט האָבען אונז די סאָציאַליסטען געשטעמפּעלט אַלס פערטיידיגער פון קאַפּיטאַליזם, אַלס רעאַקציאָנערען, וועלכע בעשיצען די אינטערעסען פון די בעזיצערס, און היינט, נאָך דריי יאָהר עקזיסטענץ פון מאָנאָפּאָל, מוזען זיי זיך אַליין שלאָגען אין האַרצען על חטא און מודה זיין, אַז דער מאָנאָפּאָל רואינירט טויזענדער עקזיסטענצען.

אָפּגעזעהען שוין פון דער טאַטזאַך, אַז אַלע גרעסטע עקאָנאָמיסטען און פאַכלייט בעצייכנען די עקאָנאָמישע ווירטשאַפט פון דער מלוכה פאַר אַ שעדליכע און דעפיציט-ברענגענדע, איז די הויפּט-זאַך פאַר אונז יודען דאָס, אַז איהר טענדענץ איז געווענדעט אין דער ערשטער רייהע געגען די יודען און בעצוועקט אַרויסצושטופּען זיי פון זייערע פּרנסות.

געוויס האָט נאָך דעפּ. דיאַמאַנד נישט דעם מוט אָנצורופען דאָס קינד ביים ריכטיגען נאָמען און ער זאָגט נישט בפירוש, אַז קודם כל האָט מען רואינירט די יודען, נאָר ער רעדט סתם וועגען בירגער, אָבער מיר ווייסען דאָך גאַנץ גוט, אַז די אַנדערע „בירגער“ גיבען זיך שוין ווי עס איז אַנ'עצה, אַז זיי געפונען שוין זייערע בעשיצער, וועלכע זאָרגען פאַר זייער ענטשעדיגונג און בע'עולה'ט בלייבט נור דער יוד.

נור נישט בלויז דאָס איז וויכטיג. מיר בעריהרען דעם ענין, נישט בלויז כדי אויפצוווייזען, אַז דעפּ. דיאַמאַנד האָט זיך טועה געווען און מוז זיך איצט שלאָגען „על חטא“. וויכטיג איז צי וועט דעפּ. דיאַמאַנד און מיט איהם זיינע חברים פון פּ.פּ.ס. אַרויסנעהמען אַ מוסר-השכל פון דער דאָזיגער ערפאַהרונג? צי וועלען זיי איצט גענייגט זיין צו ענדערן זייער שטעלונג לגבי די יודישע פּאָסטולאַטען?

דאָ האַנדעלט זיך געמליך נישט וועגען אַ איינצעלנעם פאַקט, אין וועלכען מען האָט זיך געקענט טועה זיין. דאָ האַנדעלט זיך וועגען אַ גאַנצער שיטה, וועגען אַ טענדענץ, וועלכע שטרעבט קאָנסעקווענט אַרויסצושטופּען די יודען פון אַלע ווירטשאַפטליכע פּאָזיציעס. היינט הייסט עס מאָנאָפּאָל, און מאָרגען הייסט עס סטאַנדאַריזאַציע און איבערמאָרגען ווידער אַנדערש, און אַלעס צוזאַמען רייסט אַרויס ביי דער יודישער בעפעלקערונג איין עקזיסטענץ נאָך דער אַנדערער, און צי האָט זיך דעפּ. דיאַמאַנד און זיינע חברים געפּרובט אַמאָל דעם ערנסט ענטגעגען צו שטעלען?

פאַרקעהרט, מיר זעהען כסדר, אַז אין דער דאָזיגער אַרבייט געפינט די רעגירונג די גרעסטע אונטערשטיצונג גראַד אין די רייהען פון די פּוילישע סאָציאַליסטען! נישט שטרעבענדיג אפשר צו דעם זעלבען, העלפען זיי דאָך צו פערניכטען יודישע פּרנסות.

אָט האָבען מיר אַזאַ ברענענדיגע פראַגע ווי דער ענין פון זונטאָג-רוה. דאָס געזעץ מאַכט אַ תל פון יודישען האַנדעל און מלאכה, רואינירט דעם יודישען מיטעלשטאַנד. און אַפילו די רעגירונג האָט שוין איינגעזעהן, אַז דאָס געזעץ בע'עולה'ט די יודישע בעפעלקערונג און צוגעזאָגט עס אַ ביסעל צו לינדערן. עס זענען שוין אַפילו פון דער רעגירונג אָפטמאָל געמאַכט געוואָרען ערנסטע אָדער נישט-ערנסטע פּרובען אין דעם ענין. און וואָס זעהען מיר? ווידער אַ מאָל די זעלבע פּ. פּ. ס. שטעלט זיך ענטקעגען יעדער רעפאָרם אין דער בעציהונג! זייער דאָקטרינעריזם. זייער פערבלענדקייט לאָזט זיי נישט מסכים זיין צו דער אַזוי גערעכטער יודישער פאָדערונג.

און כאָטש מיר ווייזען ווידער אויף, אַז דאָס געזעץ מאַכט אַ חורבן נאָר פאַר יודען, כאָטש מיר ווייזען זעהר אָפט אָן, אַז אייגענטליך מוזען נאָר די יודען שטרענג אָפּהיטען דעם זונטאָג, בעת די קריסטליכע סוחרים מאַכען זיך וועגען דעם גאָרנישט. עס איז למשל נאָכגעוויזען, אַז אין די דאָזיגע ערטער, וואו עס זענען נישט פאַרהאַן קיין יודישע סוחרים, ווי אין פּויזען און אין פּאָמערן, ווערט גאַנץ אָפען אונטער די אויגען פון דער פּאָליציי זונטאָג געהאַנדעלט, נאָר ער יוד ווערט געצוואונגען שטרענג אָפּצוהיטען דעם זונטאָג.

טראָץ די אַלע טאַטזאַכען קענען עס די פּ. פּ. ס. נישט פּועל'ן ביי זיך צוצושטימען צום פאָרשלאַג, אַז מען זאָל מעגען אַ פּאָר שעה האַנדלען אום זונטאָג. ווידער אַ מאָל רוקען זיי אַרויס די אַלטע פערשימעלטע טענות, אַז דאָ וויל מען צונישט מאַכען דעם 8 שעה'דיגען אַרבייטס-טאָג וכדומה.

לאָמיר האָפען, אַז די פּ. פּ. ס. וועט ענדליך עפּעס לערנען פון דער לעצטער ערפאַהרונג און זיך ערנסט פערטראַכטען איבער דער לאַגע און אויך ענדערן איהר שטעלונג לגבי די יודישע פּאָסטולאַטען, כדי זיי זאָלען ווידער אַ מאָל נישט זיין געצוואונגען זיך צו שלאָגען על חטא דעמאָלט, ווען עס וועט שוין זיין צו שפּעט.

ל. מ.

גאַליציאַנער „אויסבייטער“ און „אויסבעטער“
(אַ בריף פון וויען).

אַ טיפע, מרה־שחורה'דיגע געפאַלענקייט ליגט אויף די צעהנדליגער טויזענדער גאַליציאַנער יודען אין וויען, געוועזענע סוחרים, באַנקירען, פּאַסעסאָרען און שטעטילדיגע תקיפים. מענשען, וואָס האָבען נאָך מיט עטליכע יאָהר צוריק געהאַט ביי זיך אין דער היים „די מאה און די דעה“ און וואָס די מלחמה און די איבערקעהרענישען האָבען זיי דאָ איבערגעלאָזט אין דעם הפקר'דיגען וויען און געמאַכט זיי פאַר יורדים און קבצנ'ישע שלעפּערס.

זיי זענען אַנטלאָפען אַהער פון די גאַליציאַנישע שטעט און שטעטליך, כדי איבערצוואַרטען דאָ, אונטער פראַנץ יאָזעף'ס גנאד און לייטזעליגקייט, די „עטליכע וואָכען מלחמה“, ביז מען וועט אַרויסטרייבען דעם צאַר פון לעמבערג און מען וועט מאַכען אַ סוף צו דער „מלכות הרשעה“. — אָבער דערווייל זענען אַוועק לאַנגע און ביטערע יאָהרען פון אַלערליי צרות און רדיפות און פינסטערער נע־ונעד'קייט, און איידער מען האָט זיך רעכט אַרומגעקוקט, זענען שוין די אַמאָליגע גאַליציאַנער בעלי בתים און גבירים, די לומדים און פיינע יודען, געוואָרען איינגעזעצען אויסגעוואָרצעלט, ווירטשאַפטליך און סאָציאַל, און האָבען זיך שוין אַרומגעוואַלגערט אין די וויענער גאַסען, ווי דער לעמבערגער אַפּפאַל פון דער גרויסער שטאָט.

זייערע היימען אין גאַליציען און בוקאָווינע, פון וואַנען זיי זענען אַנטלאָפען מיט עטליכע יאָהר צוריק, האָבען דערווייל די קאָזאַקישע און טאַקע אויך די היימישע עסטרייכישע חיילות צושטערט, אויסגעראויבט און פערברענט. און וויען, חרוב דורך דער מלחמה, האָט נישט געקענט אויפנעמען און איינאָרדנען די דאָזיגע מחנה פרעמדע, פעראָרימטע לופט־מענשען.

ווי לאַנג עס האָט נאָך געהערשט אין עסטרייך די ווירטשאַפטליכע אינפלאַציע און דאָס גאַנצע לאַנד איז געשוואומען אין פּאַפּירענע אַקציעס און ווערטלאָזע „מיליאַרדען“, זענען די גאַליציאַנער יודען אויך ווי ס'נישט איז מיטגעשוואומען, זיי האָבען זיך „גערדרעהט“ הינטער דער בערזע. האָבען זיך מפלפל געווען וועגען די פערשידענע עקזאָטישע „פּאַפּירלעך“, וואָס זיי האָבען אַפילו נישט געקאָנט נאָכזאָגען זייערע נעמען ווי געהעריג; זענען אַפּגעזעסען גאַנצע טעג אין די פערראויכערטע, קויטיגע קאַפע־הייזלעך, און די שוואַרצע בערזעס, וואו זיי האָבען איינער דעם אַנדערען „געגעבען“ און „גענומען“ אַקציעס אַזעלכע, וואָס זיי האָבען קיינמאָל פאַר די אויגען נישט געזעהן, און האָבען אין דער ראָזינער טומעלדיגער כאַפּעניש יאַקאַש שוין דערטאַפּט ווי אַרום די עטליכע „מיליאַרדען“ דאָרט.

וואָס מ'האָט בעראַרפט אויף שבת...

שפּעטער אָבער, ווען די אינפלאַציע האָט אויפגעהערט. די בערזע איז כמעט ווי אינגאַנצען אויסגעשטאָרבען און די פערשידענע בענק און בענקלעך, וואָס האָבען עטליכע יאָהר נאָכאַנאַנד געמאַכט „ריזיגע געשעפטען“ מיט לופט, האָבען טאָג פאַר טאָג אָנגעהויבען פאַלען, ווי די פליגען, איז פאַר די גאַליציאַנער יודען אין וויען אויסגעבראָכען אַ שווערע און פינסטערע עת־צרה, וואָס דויערט נאָך ביז צום היינטיגען טאָג, און זיי וואַרטען אויף אַ ישועה פון הימעל.

אָבער די „ישועה“ הויבט נישט אָן צו קומען. אדרבא: מען ווערט וואָס אַמאָל אַלץ מעהר אַפּגעלאָזען און נעפאַלען, און עס כאַפּט זיך שוין ביסלעכווייז אַריין אין דער נשמה די קבצנישע פּסיכאָלאָגיע, פון וועלכער מען קאָן שוין דערנאָך קיינמאָל נישט פּטור ווערען. מען ווערט געוואוינט מיט די צרות. די לייטישע סאַמעטענע קאַפּעליושען פון די אַמאָליגע יאָהרען זענען שוין אָפּגעריבען און פערשמאָלצען. די שטייפע, בכבוד'יגע קאַפּאָטעס ווערען צעפאַלען און גלאַנציג, און אין דער היים זיצען, ווי געוועהנליך, דערוואַקסענע מיידלעך, וואָס אין שטעטעל וואָלטען זיי שוין פון לאַנג געווען חתונה געהאַט, און האַקען אָפּ דעם פער'דאגה'טען קאָפּ...

די קינדער פון די דאָזיגע אויסגעוואָרצעלטע גאַליציאַנער יורדים קאָנען צו קיין תכלית נישט קומען. ביי דער גוואַלטיגער אַלגעמיינער אַרבייטסלאָזיגקייט, וואָס האַלט אין וויען און אין וואַקסען, האָבען זיי די סאַמע קלענסטע שאַנסען, זיך צוצושלאָגען ווען עס איז צו אַ נאָרמאַלער בעשעפטיגונג. און אומקערען זיך צוריק אַהיים, אין גאַליציאַנישען שטעטעל אַריין, וואו די בעדערפענישען זענען דאָך סוף כל סוף אַ סך קלענערע, און וואו זייערע טאַטעס וואָלטען זיך מן־השמים שוין ניכער געקאָנט דורכשלאָגען מיט דעם שטיקעל פּרנסה, דאָס ווילען זיי אויך נישט.

מען דאַרף נישט פערגעסען, אַז זיי, די קינדער, האָבען זייערע וויכטיגסטע קינדער־ און יוגענט־יאָהרען אָפּגעלעבט אין וויען, געלערנט אין די דייטשע שולען, זיך צוגעוואוינט צו דער דייטשער צייטונג, צום דייטשען טעאַטער, „קינאָ“ און ראַדיאָ — און מען קאָן שוין ביי זיי בשום אופן נישט פּועל'ן, זיי זאָלען זיך איצט, נאָך די אַנטשייענדיגע ווינער איינדרוקען און איבערלעבונגען, אומקעהרען צוריק צו דעם מיוזערנעם, אַפּגעשטאַנענעם לעבען פון טאַרנאָפּאָל און באָריסלאַוו און דאָרט וואַרטען הינטער'ן אויוון, ביז מען וועט זיך אויף זיי דערבאַרימען און זיי רעדען אַ שידוך מיט אַ משרת אָדער אַ ישיבה־בחור.

דערצו קומט נאָך אַ זאַך: די גאַליציאַנער בחורים, וואָס געפינען זיך אין וויען, וואָס זענען עגטלאָפען פון דער היים נאָך אַלס קליינע חדר־יונגלעך, וואָלטען היינט בעראַרפט געהט דינען אין דער פּוילישער אַרמעע, ווען זיי וואָלטען זיך אומגעקעהרט קיי גאַליציען. איז דאָס טאַקע אויך איינע פון די סיבות, פאַרוואָס מען וואַלגערט זיך שוין ליבער אַרום אין וויען, און מען בעריייכערט דעם גרויס־שטאָטישען לומפּען־פּראָלעטאַריאַט מיט אַ נייעם ניואַנס, דעם גאַליציאַנישען...

פון וואָס־זשע לעבט מען אָבער פאָרט איבער דעם טאָג? דער טאַטע, וואָס האָט זיך אַמאָל „גערדרעהט“ הינטער דער בערזע און איז שוין זייט דעמאָלט געבליבען זיצען אין די קאַפע־הייזלעך, וואו מען האָט אַמאָל געהאַנדעלט מיט „לאָקשען“ און „חזירים“ און אַנדערע וואַליוטעס, איז זייט יענער צייט געוואָרען מישטיינסגעוואָנט אַ „פּאַכמאַן“ אין די אינטערנאַציאָנאַלע געלד־קורסען און ביי היינט אויס ראַלאַרען אויף זלאָטעס און פונטען אויף עסטרייכישע שילינגס און כאַפּט אַזוי אַרום עטליכע גראָשען דאָ און עטליכע גראָשען דאָרט פון די פערשידענע קורס־דיפערענצען, וואָס ער שפּעקולירט נעבעך אויס מיט גוואַלטיג שאַרפזיניגע חשבונות...

בעקומט אַ יוד עטליכע פונט פון ענגלאַנד, אָדער אַ פּאַר דאָלאַר פון אַמעריקע, וועט ער זיי קיינמאָל נישט אויסבייטען אין דער באַנק, נאָר ער נעהמט מיט זיי גלייך אין איינער פון די בעוואוסטע יודישע קאַפע־הייזלעך און ניט „צו לייזען“ אַ הייםישען יודען, וואָס דאַרף ציהען דאָס שטיקעל חיונה פון די דאָזיגע בייטענישען...

אַזוי ווי אָבער דער וואַליוטאַרישער פערקעהר איז אין די יודישע קאַפע־הייזלעך אַ גאַנץ שוואַכער און די „בייטערס“ האָבען צייט אויך אויף אַנדערע זאַכען, זוכט מען זיך אַ שטיקעל צושפּרינג צו דער פּרנסה מיט „אויסבעטען“ אַ רפואה שלימה פאַר אַ חולה מסוכן, זאָגען תהילים פאַר אַ מקשה לילד און לערנען אַ פּרק משניות פאַר אַ „רייטש“, וואָס האָט יאָהר־צייט...

מאַכט זיך טאַקע צומאָל, אַז אין די דאָזיגע יודישע קאַפע־הייזלעך הערשט אַ שטיקעל שפע; מען קומט „אויסבייטען“ דאָלאַרען און „אויסבעטען“

(ווייטער זעה — 8־טע זייט)

אין דעם יודישען לענינגראַד.
(אַ בריף פון לענינגראַד).

א.
מיר זענען פעראַרימט.

מיר, יודען אין ראַטענלאַנד, זענען די לעצטע יאָהרען אָרעם געוואָרען אין אַלע פאַכען. פון געלט, האָב און גוטס איז גאָר נישטאָ וואָס צו רעדען. מיר זענען געוואָרען אמת'ע צדיקים, וואָס קוקען קיין צורת מטבע נישט אָן. אונזערע געוועזענע באַנקירען זענען אין פראַנקרייך, אונזערע געוועזענע בריליאַנטען־הענדלער — אין בעלגיען און האָלאַנד; אונזערע פאַבריקאַנטען זענען אַפילו געבליבען אויף אָנ'אָרט, דאָס אָרט אָבער איז פון אונז אָפּגעריסען געוואָרען — לאָדז, טאָמאַשאָוו, קאַליש, אַפילו ביאַליסטאָק זענען פאַר אונז געוואָרען אויסלאַנד. מיר זענען געבליבען אָהן פאַבריקאַנטען און אונזערע פאַבריקען האָבען פערלוירען אונזערע מערק. וואָס קען העלפען אַ שטרייק, ווען די פאַבריק ליגט אין דער ערד?

אָבער נישט פון מאַטעריעלער רייכקייט און נישט פון דער „הויכער“ אָדער נידעריגער פּאָליטיק וויל איך היינט רעדען; איך רעד פון אונזערע געוועזענע גייסטיגער רייכקייט, אויך די האָט אונז אויסלאַנד גע'ירש'ענט לעבעדיגערהייט.

דער גרעסטער טייל פון אונזערע יודיש־געלערנטע העברעאיש־געבילדעטע זענען שוין דאָרט פון וואַנען מ'קומט נישט צוריק. אַלטע זענען געשטאָרבען, יונגע קומען נישט צו, און דאָס ביסעל, וואָס אונז איז געבליבען, האָבען צוטיילט צווישען זיך: אַמעריקע און ארץ־ישראל.

אַמעריקע האָט ביי אונז גע'ירש'ענט אונזערע נאַציאָנאַל־פּאָעטען, אונזערע בעסטע העברעאישע סטיליסטען, אונזערע בעסטע רעדנער און מטיפים, אַפילו אונזערע בעסטע חזנים, ווען איך זאָל אָנרופען אַלע אונזערע בענאַבטע, וויכטיגע פּערזאָנען, וועלכע דער אַטלאַנטישער אָקעאַן האָט געבראַכט קיין אַמעריקא, וואָלט איך אַ גאַנצען אַרטיקעל נעדאַרפט אָנפילען, מיט שעהנע נעמען.

רבנים זענען אונזערע אַלע אויך אין אויסלאַנד, ביי אונז איז קיין איינער נישט געבליבען. אפשר וואָלט זיי אונז אויסלאַנד מוחל געווען במחילה גמורה דערויף אָבער האָט נאָך איוב געזאָגט: „הטוב נקבל?“... (נאָר דאָס גוטע דאַרפען מיר אָננעמען?...). ווער עס ווייסט נישט, וואָס אין פּסוק שטעהט ווייטער, איז ווי ער ווייסט נישט, אַזוי זאָל עס איהם נישט שאַטען.

איוב איהר האָט אַ טענה, פאַרוואָס האָבען מיר אייך קיין גרויסע רבנים נישט געשיקט, ווייסט איהר דאָך „מ'קען געבען נאָר דאָס, וואָס מ'האָט...

ב.
אונזערע רבנים.

ווען איהר וואָלט לייענען די הסכמות אויף די רבנישע ספרים, וואָס פלעגען זיך ביי אונז דרוקען פאַר דער רעוואָלוציע (איצט דרוקען זיך ביי אונז ספרים זעהר וועניג, כמעט ווי גאָר נישט), אָבער ווען איהר וואָלט לייענען די טיטולען פון די בריף, וואָס אונזערע רבנים שרייבען איינער צום אַנדערען, וואָלט איהר געזעהן, אַז נידעריגער פון „הרב דגאון“ איז ביי אונז נאָרנישט בנמצא. פערהאַן אַפילו אַ שעהן ביסעל „חד בררא'ס“ און „רשכבה"נים“...

אום צו זעהן בחוש אויף וויפיל דער טיטעל „גאון“ איז ביי אונז וואַכענדיג געוואָרען, איז גענוג אַ קוק צ[...]טון אויפ'ן „תוכן הענינים“ (איגהאַלט) פון אונזער נייעם רבנישען „זשורנאַל“ „יגדיל תורה“, אין וועלכען עס געפינען זיך אַכט „ענינים“ פון אַכט „גאונים“. אויף יעדען ענין שטעהט „מאת הרב הגאון ר'... שליט"א“ (שיחיה לימים טובים ארוכים) אבד"ק... יצ"ו“. בעזונדערס מערקווירדיק איז, אַז דער עדיטאָר און רעדאַקטאָר פון „יגדיל תורה“ רופט זיך אַליין אויך „הרב הגאון ר'... שליט"א“.

יודישקייט פאַלט ביי אונז אין ראַטענפערבאַנד פון טאָג צו טאָג, אַז רבנים גיבען אַרויס אַ זשורנאַל, מ[...]הסתם בעשעפטיגען זיי זיך מיט דער ברענענדיגער פראַגע, ווי יודישקייט צו שטאַרקען, ווי די תורה ביי יודען טייער צו מאַכען, ווי צו ווייזען דער יוגענט, וואָס פאַר אַ טייערע תורה מיר האָבען, מיט נעצען, וואָס ווערען קיינמאָל נישט אַלט, מיט אידעאַלען, וואָס דאַרף נאָך פיל רויערען, ביז מענשען וועלען זיי עררייכען. אַזוי מיינט איהר געמיס און אַזוי, ביז איך זיך מורה, האָב איך אויך געמיינט. אָבער ווען איך האָב דורכגעקוקט דאָס ערשטע

(ווייטער זעה 7־טע זייט)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

23 מיטוואך — יב שבט תרפ"ט

יאנואר
זון-אויפגאנג 7.37
זון-אונטערגאנג 3.56

די קאנטראלע פון פאטענטעז

און אנ'אויפקלערונג פון פינאנץ-מיניסטעריום.

פינאנץ־בעאמטע האבען אנגעהויבען קאנט־ראלירען אין די געשעפטען, צי זיי האבען אויסגעקויפט פאטענטען, און צי די פאטענטען ענטשפרעכען דער קאטעגאריע פון דער געשעפטס־אונטערנעהמונג. אין פיל ערטער זענען ענטשטאנען סכסוכים, ווייל די בעאמטע האבען געפאדערט אויסצוקויפען פאטענטען פון א העכערער קאטעגאריע.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, האט די פינאנץ־מאכט געמאכט פאלגענדע אויפקלערונג:

הגם דער העכסטער אדמיניסטראטיווער טריבונאל האט אויפגעקלערט, אז פאמיליען־מיטגלידער ביז 3 פערזאן, וועלכע וואוינען צוזאמען קענען העלפען דעם איינענטימער פון געשעפט, האט דאס פינאנץ־מיניסטעריום אויפגעקלערט, אז אין א געשעפט פון 3. קאטעגאריע קענען זיין בעשעפטיגט נישט מעהר, ווי 2 פערזאן, ד. ה. דער אינהאבער און א געהילף. דעם אינהאבער קען פערטרעטען א פאמיליען־מיטגליד, אבער נישט דורך א פרעמדען.

בכלל שטעהט דאס פינאנץ־מיניסטעריום אויפן שטאנדפונקט, אז געשעפטען פון 3. קאטעגאריע קענען נישט געפיהרט ווערען דורך פרעמדע. א געשעפט פון 4. קאטעגאריע קען איבערהויפט נישט בעשעפטיגען קיין אנגעשטעלטע. אויב אין אזעלכע געשעפטען וועלען בעשעפטיגט זיין אנגעשטעלטע מוזען זיי אויסקויפען פאטענטען פון דער 3. קאטעגאריע; אין געשעפטען פון 3. קאטעגאריע קען זיין סחורה אונבעגרענעצט. זיי טארען נאר נישט פערקויפען קיין לוקסוס־ און אויסלענדישע ארטיקלען.

—:o:—

די הילפס-אקציע פאר די ארבייטסלאזע.

(—) צוליב דעם שארפען ווינטער האט די רעגירונג, אזוי ווי יערעס יאהר, בעשלאסען צו ארגאניזירען א הילפס־אקציע פאר ארבייטסלאזע אין די אינדוסטריע־צענטערן פון דער לאדזער וואיעוואדשאפט.

אויפ'ן פארשלאג פון וואיעוואדע יאשטשאלט, האט דאס ארבייטס־מיניסטעריום איבערגעשיקט קיין לאדז א גרעסערע סומע געלד אויף א לעבענסמיטעל אקציע פאר די ארבייטסלאזע, וואס זענען רעגיסטרירט אין ארבייטסלאזען פאנד.

די אונטערשטיצונגען וועלען געגעבען ווערען אין נאטור אין דער פארם פון ארטיקלען פון ערשטען געברויך.

די ארבייטסלאזע וועלען פערטיילט ווערען אויף 3 גרופען: נישט־פערהייראטע, מיט פאמיליעס ביז 4 פערזאן און פאמיליעס איבער 4 פערזאן.

די קאסטען פון דער רעגיסטראציע, קאנטראלע פון ארבייטסלאזע, טראנספארט און די פערנאנדערטיילונג פון די לעבענסמיטעל־ארטיקלען וועט טראגען דער מאגיסטראט.

* * *

(מ) פון מארגען אן הויבט אן דער לאדזער מאגיסטראט צונויפשטעלען די רשימות פון די ארבייטסלאזע, וועלכע זענען בערעכטיגט צו בעקומען די דערמאהנטע אונטערשטיצונג. פון 28. יאנואר וועלען די מאגיסטראט־ביורא'ס אנהויבען צו רעגיסטרירען די ארבייטסלאזע.

ארבייטסלאזע, וואס האבען פאמיליעס ביז 4 פערזאן, וועלען בעקומען צו 4 קערץ קויהלען און איבער 4 פערזאן — צו 6 קערץ קויהלען. א חוץ לעבענסמיטלען. נישט־פערהייראטע וועלען קיין קויהלען נישט בעקומען נאר לעבענסמיטלען.

2 יאהר טורמע פאר ביגאמיע.

אין 1915 האט אין כארקאוו געוואוינט א געוויסע סטאניסלאווא האלאבורט, אנ'אלמנה נאך דעם דערהרג'עטען אין דער מלחמה ועלנער פאוועל האלאבורט.

סטאניסלאווא האט געהאט א קאלאניאל־געוועלב. עס פלעגט צו איהר אפט קומען אין געוועלב אריין קויפען א געוויסער יוזעף קאסטענאוווטשיק. ביידע פאליאקען האבען זיי זיך אין דער פרעמד בעפריינדעט און בעשלאסען חתונה צו האבען. קאסטענאוואטשיק האט אנגערעדט זיין כלה זי זאל פערקויפען איהר געוועלב און פאהרען מיט איהם קיין אירקוטסק, דארט וועט מען ערשט קענען מאכען די ריכטיגע געשעפטען. די האלאבורט האט נאכגעפאלגט: זי האט פערקויפט דאס געוועלב פאר 1200 רובעל, ארויסגענומען פון באנק אפגעשפארטע נאך 1000 רובעל און איבערגעגעבען דעם חתן.

קאנסטענאוואטשיק האט מיט דער האלאבורט חתונה געהאט, דאס געלד ביי איהר צוגענומען קיין שום געשעפטען נישט געמאכט, נאר אנגעהויבען דאס ווייב צו מאלטרעטירען, אזוי ווייט ביז זי איז פון איהם אנטלאפען קיין סאן־פראנציסקא אין אמעריקא.

אין עטליכע יאהר ארום האט זיך דער מאן דערוואוסט, וואו די פרוי געפינט זיך און, אז זי מאכט נישט שלעכט אין סאן־פראנציסקא און זיך ארפגעיאווועט צו איהר אהין. ער האט זי איבערגעבעטען און זיי האבען אנגעהויבען לעבען צוזאמען.

פאר עפעס א נייעם חטא האט מען אבער קאסטענאוואטשיק'ן צוגעצויגען אין סאן־פראנציסקא צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט און ארויסגעשיקט פון אמעריקא. זיין פרוי, שוין מיט צוויי קינדערלעך, האט בעשלאסען איהם נאכצופאלגען. זי האט ווידער פערקויפט איהר האב און גוטס, בעקומען עטליכע טויזענד דאלאר, פערנעהמען דאס ציהרונג און נאכגעפאהרען דעם מאן קיין לאדז. די אנגעקומענע אמעריקאנער האבען זיך בעזעצט ביי קאסטענאוואטשיק'ס מוטער אויף זשוראווויע 1. אין א שטיקעל צייט ארום איז קאסטענאוואטשיק ארויסגעפאהרען קיין ווארשא און געזוימט א קורצע צייט. אין דער צייט האט זיך קאסטענאוואטשיק'ס פרוי סטאניסלאווא דערוויסט, אז קאסטענאוואטשיק האט אין ווארשא נאך א פרוי, וועלכע ער האט פערלאזט איידער ער איז געפאהרען קיין רוסלאנד.

אזוי ווי קאסטענאוואטשיק האט צוגענומען ביי זיין פרוי סטאניסלאווא די עטליכע טויזענד דאלאר, וועלכע זי האט געבראכט פון אמעריקא און האט דערצו נאך געפרובט צוריקגעהן צו דער ערשטער פרוי, האט די פרוי סטאניסלאווא איהם איינגעגעבען אין געריכט.

דער פראצעס איז פארגעקומען נעכטען אין קרייז־געריכט. פאר ביגאמיע איז קאסטענאוואטשיק פער'משפט געווארען אויף 2 יאהר אויסבעסערונגס־הויז און שענקען איהם א דריטעל שטראף צוליב דער אמנעסטיע.

דאס געלד, וואס ער האט צוגענומען ביי דער פרוי און דאס ציהרונג איז בעשלאסען געווארען צוריקצוגעבען דער בעשולדיגטער.

אין די נייע פערזענליכע דאקומענטען

וועלען נישט זיין די רובריקען וועגען ציוויל-צושטאנד, גלויבען און מעלדונגען

(וו) דער מאגיסטראט טרעט די טעג צו צום ארויסגעבען פערזענליכע דאקומענטען.

כדי צו בעקומען א פערזענליכען דאקומענט דארף מען צושטעלען א מעטריקע, אנ'אויסצוג פון די בעפעלקערונגס-ביכער, פאר פערהייראטע פרויען א חתונה-צייגניש און צוויי פאטאגראפיעס.

אין די נייע פערזענליכע דאקומענטען זענען אריינגעפיהרט אייניגע ענדערונגען. עס זענען נישט אריינגעשטעלט די רובריקען וועגען ציוויל-צושטאנד און וועגען גלויבען. עס וועלען אויך נישט זיין קיין ערטער אויף מעלדונגען און עס וועט מעהר נישט פערפליכטען צו האבען א הויז-שטעמפעל אויף דעם פערזענליכען דאקומענט.

איז קאמף מיט משוגענע הינט.

(מ) אונטער'ן פארזיץ פון לאוניק ד"ר מארגאליס איז פארגעקומען א קאנפערענץ אין געזונד-הייטס-אפטיילונג ביים מאגיסטראט וועגען קאארדינירען דעם קאמף מיט הונט-משוגעת.

עס איז בעשלאסען געווארען ארויסצושיקען הינט-שלעגער, וועלכע וועלען כאפען איבער די גאסען אלע הונט, וועלכע וועלען זיין אהן מויל-שלעסער.

די פאליציאנטען אין די עקען שטאט זענען אויך מחויב צו שיסען די הינט, וועלכע פרובען אריינלויפען אין שטאט, און וועלכע זעהען פערדעכטיג אויס.

צווישען דער בעפעלקערונג איז בעשלאסען אדורכצופיהרען א פראפאגאנדע-אקציע, וועלכע זאל קלאהר-מאכען דעם געפאהר פון א ביס פון א משוגענעם הונט און דעם פליכט אונבעדינג און באלד מעלדען וועגען יעדען פאל פון א ביס פון א הונט, וואס איז פערדעכטיג אין משוגעת.

אין צוזאמענהאנג מיט די בעשלוסען האט די געזונדהייטס-אפטיילונג ארויסגעגעבען געהעריגע פארשריפטען.

א דעלעגאציע פון פאטאגראפען

ביים וויצע-פרעזידענט.

(2) צום וויצע-פרעזידענט ראפאלסקי האט זיך געוועדנט א דעלעגאציע פון פאטאגראפען פון לאדזער קרייז און דערלאנגט א מעמאריאל, אין וועלכען די פאטאגראפען בעקלאגען זיך אויפ'ן פערבאט צו האלטען אפען זונטאג זייערע פאטאגראפישע אנשטאלטען.

די פאטאגראפען ערקלערען, אז אין אונזער שטאט, וואו 90 פראצענט פון דער בעפעלקערונג בעשטעהען פון ארבייטער, וועלכע האבען פריי נור דעם זונטאג, אדער יום-טוב-טאג און נור אין די טעג קומט מען זיך פאטאגראפירען. די פאטאגראפען ציהען דעריבער זייער חיונה נאר פון דער ארבייט אין די דאזיגע טעג און דער פערבאט דאן צו ארבייטען דראהט זיי מיט א פולשטענדיגער רואין.

וויצע-פרעזידענט ראפאלסקי האט ערקלערט, אז ביז-איצט האט וועגען די האנדעלס-שעה'ן דעצידירט דער שטאט-ראט. איצט טוט עס די שטעטישע סטאראסטווע; ער וועט זיך אבער בעמיהען דעם ענין פארצושטעלען אין דער סטאראסטווע צוזאמען מיט די ביז-איצטיגע בעשלוסען פון שטאט-ראט, וואו די אויסערגעוועהנליכע לאגע פון די פאטאגראפען איז גענומען געווארען אין אכט, און עס איז זיי ערלויבט געווארען צו האלטען אפען זייערע אנשטאלטען אין די זונטאג און חגא-טעג.

באנקראט פון דער פירמע רודאלף קינד.

(2) די פירמע יאן רודאלף קינד (קאראלא 9 מעכאנישע וועבעריי, האט זיך געוועדנט צום געריכט מיט א בקשה צו ערקלערען די פירמע באנקראט, ווייל דער אקטיוו פון דער פירמע בעטרעפט 41,667 און דער פאסיוו 118,507.

דאס געריכט האט ערקלערט די פירמע באנקראט פונ'ם 1 יאנואר 1929, און אלס קוראטאר איבער דער באנקראט-מאסע בעשטימט דעם אדוואקאט וולאדיסלאוו ראזענבלאט, אלס ריכטער-קאמיסאר – דעם האנדעלס-ריכטער לאזינסקי.

פערטשאדעט פון א שלעכטען אויווען.

(—) די לאקאטארען פון הויז אויף ציגעל-גאס 29 זענען נעכטען אין דער פריה אלארמירט געווארען פון דער וואוינונג פון אנשעל ראזענצווייג, פון וואנען ס'האבען זיך געטראגען שטארקע קרעכצען.

ווען מען איז אריין אין דער וואוינונג האט מען געטראפען דעם 56-יעהריגען אנשעל ראזענצווייג און זיין פרוי חנה אין א בעוואוסטלאזען צושטאנד, מ'האט ארויסגערופען דעם דאקטאר פון פאגאטאוויע, וועלכער האט פעסטגעשטעלט, אז דאס פארפאלק ראזענצווייג זענען פערטשאדעט געווארען צוליב א שלעכטען אויווען. נאכ'ן ערטיילען זיי הילף האט מען זיי איבערגעלאזען אין דער היים אונטער דער שוץ פון זייערע קרובים.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען.

(2) מ. ליפיעץ (פעטריקאווער 193) מ. מילער (פעטריקאווער 46) וו. גראשקאווסקי (קאנסטאנטינער 15) פערלמאן (ציגעל-גאס 64) ה. ביעוויאראווסקי (אלעקסאנדראווסקא 37) ס. יאנקעלעוויטש (אלטער מארק 9).

טאג-באטיצען.

א נייער סיסטעם, צי א צופאל?

רעקורסען אויף נישט-יודיש אין דער יודישער קהלה?

צו אונז אין רעדאקציע איז געקומען א לאדזער יוד, אנ'עטאט־צאהלער און דערצעהלט פאלגענדע געשיכטע, וואס ווייזט זיך אויס ממש אונגלויבליך:

נעכטען איז ער געווען אין קאנצעלאריע פון דער קהלה, און געוואלט דארט אפגעבען א רעקורס אויף דעם צו הויכען עטאט, וואס מ'האט איהם בעשטימט. מיט דער אויפפארערונג וועגען צאהלונג אין דער ביטע וועגען פערקלענערען דעם עטאט האט ער זיך געווענדעט צום בעאמטען, ווי איבעראשט איז ער אבער געווארען, ווען דער בעאמטער האט איהם געענטפערט, אז דעם רעקורס קען ער נישט אנגעהמען, ווייל... ווייל ער איז געשריבען אין יודיש.

מיר האבען דעם יונגענמאן נישט געגלויבט — א. איבעראשענד אונגלויבליך איז פאר אונז אויסגעקומען די דאזיגע מעשה. ס'האט זיך אבער, לייד'ער, ארויסגעשטעלט, אז ס'איז אמת: אזא תשובה האט דער פעטענט בעקומען ביים פענסטערל אין דער קאנצעלאריע פון דער יודישער קהלה.

ווען ס'זענען ערשט ענטשטאנען די יודישע קהלות, לויט'ן נייעם איצט פערפליכטענדען געזעץ, זענען באלד, ביי דער ערשטער זיצונג אין ווארשא, און אין לאדז פארגעקומען געוואלדיגע סקאנדאלען, ארום דער פעראָרדנונג פונ'ם רעמאלסדיגען בילדונגס־מיניסטער פאמארסקי, אז די ערעפנונגס־זיצונג פון די קהלות זאל פארקומען נישט אויף יודיש. די גאנצע יודישע דעמאקראטיע האט איינשטימיג איינגעזעהען אין דער דאזיגער פעראָרדנונג א פאטש אין פנים פאר זיך. זי האט געפיהלט די אומגעלומפערטקייט פון דעם, און דער שטורמדיגער פראטעסט האט געצוואונגען דעם מיניסטער צוריקצוציהען די פעראָרדנונג.

אינ'ם גאנג פון דער אינערליכער טעטיגקייט פון דער קהלה איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז יודיש איז א פולבערעכטיגטע שפראך אין דער געשעפטס־פיהרונג פון דער קהלה. אין די גאנצע געשעפטס־פיהרונג פון דער קהלה אויך די אפיציעלע פראטאקאלען ווערען געפיהרט אויך אין יודיש.

ס'וואלט דאך געווען דער גרעסטער אבסורד, און א שריט, וואס גרעניצט מיט זעלבסטמארד און מאראלישער זעלבסטפערניכטונג, וואס וואלט זיך אפשר געפאסט פאר'ן אמאליגען מאשעק, אבער וואס פאסט זיך נישט אריין בשום אופן אין דעם איצטיגען אנהויב — אויב אפילו נישט פולער פון אונזער נאציאנאלער אויטאנאמיע.

ס'איז שווער צו גלויבען, אז אפילו די איצטיגע זעהר נאכגיביגע פערוואלטונגס־מעהרהייט זאל ווירקליך אזא פעראָרדנונג האבען ארויסגעגעבען. גיכער איז עס א ווילקירליכע אויסטייטשונג פון א נידריגען בעאמטען, ווייל אפילו די אויפזיכטס־מאכט פאדערט עס נישט. און וואלט זי עס יא געפאדערט, וואלט מען זיך מיט דער גאנצער עקשנות'דיגקייט געדארפט ענטקעגענשטעלען.

מיר האלטען, אז די קהלה וועט די ווילקירליכקייט פון איהר, מיר אונטערשטרייכען נידריגען בעאמטען, און וועט אויפקלערען, אז דער דערמאהנטער פאל איז געשעהען צוליב א פערדריבליבענע טעות, און וועט זיך מעהר נישט איבער'חזר'ען.

ש.

רעגיסטראציע פון די קאנצעסיע-אונטערנעהמונגען.

(2) די פינאנץ-מאכט האט פארא'דענט אדורכצופיהרען א רעגיסטראציע פון די קאנצעסיע-אונטערנעהמונגען, אונאפהענגיג דערפון, צי דער נייער געזעץ ענדערט דעם יורידישען צושטאנד פון דער אונטערנעהמונג.

אונטערנעהמונגען, וואס האבען ביז איצט געקענט געפיהרט ווערען אהן קאנצעסיעס, וועלען ארויסגעגעבען ווערען בעשיינינונגען, אז זיי קענען געפיהרט ווערען אהן קאנצעסיעס. ביטעס וועגען דעם אין די בעשייניגונגען זענען פריי פון אפצאהל.

לאדזער סוחרים

אויף דער אינטערנאציאנאלער אויס־שטעלונג אין בארצעלאנא

(—) דער אינדוסטרי-דעפארטאמענט ביי דער לאדזער וואיעוואדזטווע האט צוגעשיקט א בריף צום צענטראלען סוחרים-פאראיין, פיעטרקאווער 10, אז די סוחרים, וועלכע ווילען אנטיילנעהמען אין דער אינטערנאציאנאלער אויסשטעלונג אין בארצעלאנא, קענען זיך ווענדען נאך סובסידיעס צום אויסערן-מיניסטעריום, ווייל ס'איז פערהאן א ספעציעלער פאנד דערויף.

א חוץ דעם וועלען די, וואס וועלען אנטיילנעהמען אין דער בארצעלאנער אויסשטעלונג געניסען פון 50 פראצענט הנחות אין באהן-טאריף און פון טראנספארט פון די עקספאנאטען.

צו פאסט-זענדונגען קאן דער סעקוועסטראטאר נישט צוקומען

(—) די לעצטע טעג האט די מלוכה'שע און קאמונאלע שטייער-מאכט אנגעהויבען זעהר ענערגיש איינצוציהען די פערלעגענע שטייערן.

די סעקוועסטראטארען מאכען אפט „זאיענטשעס" אויף פערשידענע דעפאזיטען און געלדער, וואס ליגען אין דער באנק.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, האבען זיך פערשפרייט קלאנגען, אז אויף שטייערן זאל מען צונעהמען אויך דאס געלד פון פאסט-געלד-אנווייזונגען.

מיר האבען זיך וועגען דעם דאזיגען גענוי אינפארמירט און מיר קאנען מיטיילען, אז לויט'ן ארטיקעל 16 פון געזעץ וועגען פאסט-פערקעהר, קען קיין שום פאסט-פאקעט נישט באלאסטעט ווערען פון קיין שום מאכט, איידער עס קומט אין דער האנד פון אדרעסאט.

פעראומגליקט ביי דער ארבייט.

(—) נעכטען האלב 11 אינדערפריה איז אין דער פאבריק פון וויקטאר האנעמאן, פאמארסקא 115 פארגעקומען א שרעקליכער פאל.

דער ארבייטער אדאם טשעקאלסקי איז געזעסען בעשעפטיגט ביים רייניגען די רייס-מאשין. פלוצלינג האט די מאשין אנגעהויבען צו געהן און האט אריינגעכאפט די האנד פונ'ם ארבייטער. ס'איז ארויסגערופען געווארען די פאגאטאוויע, און דער דאקטאר האט קאנסטאטירט, אז ביים פערוואונדעטען זענען אפגעריסען אלע פינגער פון דער האנד.

זעלבסטמארד

(2) צוגעניוש קעלער 35 יאהר אלט (קילינסקי 100) איז בעגאנגען זעלבסטמארד, אויסטרינקענדיג סובלימאט. די פאגאטאוויע האט איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל שוו. יוזעף.

די וואזשנעס פון די שולען

פאדערען א מענשליכע בעהאנדלונג.

(ח) אויף א פערזאמלונג פון די וואזשנעס אין די פאלקס-שולען איז בעשלאסען געווארען זיך צו ווענדען צום מאגיסטראט מיט די פאדערונגען צו רעגולירען די צאהלונגס- און ארבייטס-בעדינגונגען, 8-שעה'דיגען ארבייטס-טאג און א מענשליכער בעהאנדלונג דורך די לעהרער.

אפגעלעגט א קרימינאל-פראצעס

(—) היינט האט אין קרייז-געריכט געזאלט פארקומען דער סענסאציאנעלער פראצעס געגען העניך ליפשיץ און משה מאק, וועלכע זענען בעשולדיגט אין אונטערצונדען זייער קאסטען-פאבריק אויף סאלנא 11.

אויפ'ן פארשלאג פון פראקוראר, איז דער פראצעס אפגעלעגט געווארען, צוליב דעם, וואס עס האבען זיך נישט געשטעלט עטליכע וויכטיגע עדות.

בע'גנב'עט א גארן-לאגער

(2) נעכטען ביינאכט האבען זיך אין גארן-לאגער פון בערל וויינקראנץ אויף אלעקסאנדריסקא 2 אריינבעקומען גנבים און ארויסגעגנבעט 300 פעקלעך גארן פאר 15000 זלאטים. די גנבים זענען אריין אין וויינקראנץ'ס געשעפט דורכ'ן ערשטען שטאק. דאס גארן האבען די גנבים אוועקגעפיהרט אויף א ספעציעל צוגעגרייטע פוהר.

ארויסגע'גנב'עט 5000 זלאטעס

(—) נעכטען 10 ביינאכט האט מען אויפ'ן טראמוויי נומער 10 ארויסגעגנב'עט פון טאש דעם פאביאניצער איינוואוינער חיים טוך 5000 זלאטים. דער גנב האט ביי טוכ'ן אויסגעשניטען די טאש, אין וועלכען ס'האט זיך געפונען דאס געלד.

א נייע פערוואלטונג פון דער האלע אויף קאשטשעלנא 6.

זונטאג אווענד איז אונטער'ן פארזיץ פון ה' ג. וואלמאן פארגעקומען א פערזאמלונג פון די סוחרים אין דער האלע אויף קאשטשעלנא 6 און ס'איז אויסגעקליבען געווארען א פערוואלטונג פון פאלגענדע פערזאנען: גרש'ן וואלמאן (עהרען-פרעזעס), העניך ברושטאווסקי, יצחק טאפארעק, ישראל דעמבאוויץ, יעקב משה בענעדיקט, יוסף מענדל גוטמאן און חיים ניצקי.

Dr. med. St. Heinrich
POMORSKA 10, TEL. 47-67
ספעצ. פון אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
בעהאנדלונג מיט קווארץ-לאמפען-שטראהלען
עמפאנגט פון 2—3 נאכמ. און פון 4—7 אווענד

א יאהר טורמע

פאר פערשפרייטען קאמוניסטישע אויפרופען.

(2) פאר'ן קרייז-געריכט איז נעכטען געשטאנען דער 19-יעהריגער מרדכי טשארני (שיענקיעוויטש 7), וועלכער איז געווען בעשולדיגט אין אנטימלוכה'שער טעטיגקייט.

אין בעשולדיגונגס-אקט ווערט געזאגט, אז דעם 7 סעפטעמבער בעת אן אקאדעמיע פון דער סאציאליסטישער יוגענד איינגעארדענט דורך דעם ארבייטער-אוניווערסיטעט (ט.ו.ר.) אין זאל פון פילהארמאניע האט דער בעשולדיגטער ארויפגעווארפען א פאק מיט קאמוניסטישער אויפרופען.

דאס געריכט האט פערמשפט טשארנין אויף א יאהר טורמע.

פערפרוירען שכור'עהייד

(2) יאקוב סטאשאק דער אמאליגער סאלטיס און וואיט פון דארף ליסאוו ביי קאליש, האט זיך שכורערהייט געלייגט שלאפען אין פערד-שטאל. אינדערפריה האט מען איהם געפונען א טויטען: ער איז פערפרוירען געווארען.

גענעראל-פערזאמלונג

פון צענטראלען קליינהענדלער-פעראיין זאוואדזקא 5.

זונטאג, דעם 20. יאנואר איז פארגעקומען די יעהרליכע גענעראל פערזאמלונג פון דעם פעראיין. דעם טעטיגקייטס-בעריכט האט אפגעגעבען דער וויצע-פרעזעס קירשבוים, דעם קאסע-בעריכט — דער סעקרעטאר צימערמאן.

נאך לאנגע דעבאטען איז געוועהלט געווארען א נייע פערוואלטונג, אין וועלכע ס'זענען אריין די ה"ה: עהרען-פרעזעס — אדוואקאט ווייצמאן, פרעזעס — פיאטר כארי, וויצע-פרעזעסען — יצחק זשורקאווסקי און מענדל מינץ, סעקרעטאר — יעקב קאמפעל, קאסירער — משה נאפאסטיק, עקאנאם — יעקב לאסמאן, און מיטגלידער — שמעון מארדכאיעוויטש, שלמה העלפאנד, מאיר הערשקאפ, פנחס הארוויץ, מנחם קירשבוים. קאנדידאטען: מ. מארעל, י. פרידבערג, א. פאפאוויטש, י. קאסאווסקי, א. אפעלבוים, ד. העניג; רעוויזיאנס-קאמיסיע: פישעל פרענקעל, אייזיק שנארמאן און לייב גרעכט.

Dr.
Rachela Lewi
פאנסקא 24, טעל. 72-42
צוריקגעקעהרט
אויפנאהם-שעה'ן פון האלב 3 ביז 4 נאכמיטאג.

„אין די פוילישע וועלדער".

אין קינא-טעאטער „ספלענדיד" וועט פרייטאג אווענד פארקומען די פייערליכע פרעמיערע פון יודישען פילם א. נ. „אין די פוילישע וועלדער", וואס איז אויסגעפיהרט געווארען לויט'ן בעריהמטען ראמאן פון יוסף אפאטאשו.

אין דעם דאזיגען פראכטפולען פילם ווערען פארגעשטעלט צווישען אנדערע די סצענעס אין קאצקער הויף, דער הייליגער רב איטשע, די בילדער פון בערעק יאסעלעוויטש, וואונדערבארע וואלד-פאנאראמעס און בכלל אלע מאמענטען און געשעהענישען, וואס יוסף אפאטאשו האט אזוי מייסטערהאפט געמאלט אין זיין ראמאן. זייט 2 וואכען געהט דער פילם „אין די פוילישע וועלדער" מיט א שטורמישען ערפאלג אויף די עקראנען פון ווארשא און ווילנא. די גרעסטע קינא-קריטיקער און כמעט די גאנצע יודישע און פוילישע פרעסע זענען פול מיט לויב-געזאנגען פאר דעם דאזיגען הערליכען פילם. דער גאנצער פילם איז אנגעזאפט מיט ליבשאפט צו דער פוילישער נאטור און האט אן אונגעוועהנליכען שטימונגספולען גרונד. דער דאזיגער פילם האט אויך א ווערט דערפאר וואס ער בעקענט אונז מיט די מידות פון די יודען מיט יאהרען צוריק אויף דער פוילישער ערד.

אין דעם דאזיגען פילם וועלכער איז רעזשיסירט געווארען דורך דעם בעקאנטען יודישען שוישפילער יאנאס טורקאוו, נעמען אנטייל די פראמינענטסטע יודישע און פוילישע קינסטלער. מיט איין ווארט, דער פילם „אין די פוילישע וועלדער" איז א געלונגענער פרוב פון דער יודישער קינא-פראדוקציע, און ער לאזט איבער אויף די צושויער אן אונפערגעסליכען איינדרוק.

מעלדונגען

אלגעמיינער פראפ. לאנדעס פעראיין פון בעקליידונג ארבייטער אין פוילען אפטיילונג לאדז, לאגעווניצקא 4.

אכטונג, דאמען-בעשטעלטע-ארבייטער!

היינט, מיטוואך ד. 23-טען ד. ח. 8 אווענד קומט פאר אין לאקאל פון פעראיין, לאגעווניצקא 4 א גרויסע פאך-פערזאמלונג. אויפ'ן טאג-ארדנונג: זעהר וויכטיגע פאך-פראגען. די פאך-קאמיסיע.

אכטונג מענער-מאגאזין = ארבייטער!

היינט 8 אווענד קומט פאר אין לאקאל פון פעראיין, לאגעווניצקא 4 א גרויסע פאך-פערזאמלונג. אויפ'ן טאג-ארדנונג: 1) די לאגע אין פאך 2) אונזערע אויפגאבען.

אלע מוזען אומבעדינגט קומען!

די פאך-קאמיסיע.

דער „ווייסער מאסקאראד".

(דער איצטיגער פינפטער פראגראם פון „ארטט").

זאלען מיר זיך נישט נארען: אונזער יודישער טעאטער-עולם לאזט זיך נאר פונאנדערטיילען אויף צוויי עקסטרעמע גרופען. איין טייל א פולשטענדיג נישט-קריטישער, וועלכער לעקט די פינגער פון „מלכה'לע סאלדאט", און מוז האבען א „טרעשטש" (איינהאלט) פונ'ם שטיק, און דאס איבעריגע געהט עם איהם גארנישט אן. דער צווייטער טייל איז א היפער-קריטישער, וועלכען מ'קאן מיט גארנישט צופרידענשטעלען, און דעפינירט דעם בעגריף טעאטער-קונסט מיט אזעלכע מארנע אויסלענדישע ווערטער, אז איין גאט זאל אויסהיטען.

מיט דעם צווייטען טייל פון יודישען טעאטער-עולם וואלט איך דאסמאל געוואלט קומען צו א הסכם, אז אין דער היינטיגער צייט הייסט מאדערנע קונסט דאס, וואס מיר זעהען אין איצטיגען פראגראם פון „ארטט": מיר זעהען דארט טעאטער-שפיל.

פונקט אזוי ווי מ'קען נישט זאגען אויף א מיידעל, אז זי איז שעהן, דעמאלט, ווען זי האט, למשל, (נישט פאר קיין שום יודישע טאכטער גיזדאכט), א פלאטשיגע נאז, הגם זי האט א שעהנעם קאפ, איידעלע שטריכען, פראכטפולע אויגען, א שלאנקען קערפער און שעהנע פיס, אזוי נוט קען מען איצט אין טעאטער נישט זאגען שעהן, ווען עס פעהלט אפילו נאר אין טעאטער „סובסטאנץ".

רעזשי, שפיל, בעוועגונג, ליכט, דעקאראציע, קאסטיומען, מוזיק, מוזען געהן אין פאראלעלע ליניעס, און האבען די זעלבע צילען פונקט אזוי ווי ביים בויען א הויז מוז אי דער מויערער, אי דער סטאליאר, אי דער דרעקסלער, אי אלע אנדערע בעלי-מלאכות האבען פאר א ציל אויסצובויען דאס הויז, לויט דעם פלאן, וואס איז געצייכענט געווארען דורכ'ן ארכיטעקט.

אין „ארטט" איז פערהאן דער ציל, און דערפאר איז עס מאדערן טעאטער; ווען מ'האט נאך אין זין דאס יודיש-פאלקסטימליכע, איז עס מאדערן יודיש טעאטער.

און ווען ס'זענען פערהאן אפילו דא און דארט פעהלערן, האב איך אפלאדירט דעם ווילען, די ריכטונג, דעם ערנסט, די בעציהונג און דאס טעאטער.

* * *

מיט אן אינערליכער פרייד און מיט גרויס ענטוזיאזם האב איך געזעהען און זיך צוגעהערט צו דעם לעצטען פראגראם פון „ארטט". שוין לאנג האב איך נישט אזוי שטארק אפלאדירט א פארשטעלונג, דאס איז געשעהן אפשר דערפאר, ווייל דער איצטיגער פראגראם האט נישט קיין פרעטענזיעס צו וועלט-שמייען אדער צו וועלט-פראבלעמען-לעזונג, א חוץ דער לעזונג פון טעאטער-אויפגאבען, און דאס דאזיגע איז געלעזען אויפ'ן בעסטען אופן.

אויב אפילו מ'קען אנווייזען אויף פערשידענע חסרונות הן אין דער רעזשי און הן אין שפילען, ליידט אבער דערפון נישט דאס פראגראם אלס גאנצעס.

אנהויבענדיג פון דזשיגאנס שלום-עליכם-אינצעניזירונג פון דעם „רייטש" ביז צום „ווייסען מאסקאראד" איז אלץ — לויטער טעאטער: שפיל פון פארם, בעוועגונג, דעקאראציע, ליכט, מוזיק.

ס'איז קענטיג, אז די קינסטלערישע לייטונג האט זיך אנגעצייכענט שוין פאראויס א פעסטבעשטימטען פלאן צו לייזען אין דעם 12-טען פראגראם, נאר דאס טעאטראלישע, און אין דער הינזיכט קומט דאך זיכער דעם „ארטט" שוין פון לאנג דער אויבענאן.

ביי מיר מאכט נישט אויס (ווידערהאל איך נאכאמאל) אויב דזשיגאנ'ען זענען נישט געלונגען די ענדע-סצענעס פון „רייטש". דערפאר האט דאך איהם די זאך אליין אלס גאנצע, טעאטראליש-גענומען, זעהר גוט איינגעגעבען, און עטליכע איינפאלען ווי למשל, די סצענע „ויהי ערב, ויהי בוקר" זענען זעהר אריגינעל און פולשטענדיג ניי. און אויב „די שרעטעלעך" האבען זיך אין דער אויספיהרונג לחלוטין נישט איינגעגעבען, איז פערהאן א פולשטענדיגע רעקאמפענסאציע אינ'ם „וואלד-גזלן", און „שאלות און תשובות" אין „כישוף". איך האלט דעריבער, אז מען דארף בעטראכטען דעם „מאסקאראד" אלס גאנצעס, און זיך ווינשען כסדר צו זעהען אין „ארטט" אזעלכע טעאטראלע פאלקאמענהייטען ווי דאסמאל.

ס'וואלט זיך נישט וועלען אויסטיילען און בעטאנען די לייסטונגען פון דעם אונגעהויער פראדוקטיווען דיכטער משה בראדערזאן ביי וועמען ס'איז פערהאן א שפע פון ספעציעלען אונגעהויער טייערען טעקסט-מאטעריאל פאר'ן „ארטט".

ס'וואלט זיך נישט וועלען אונטערשטרייכען די יודיש-וועלטליכע מוזיק-אילוסטראציעס, די קונסט-קאמפאזיציעס פון דעם דורכאויס טאלאנטפולען קאמפאזיטאר דוד בייגעלמאן.

ס'וואלט זיך נישט געוואלט ווידעראמאל לויבען די דעקאראציעס פון דינה מאטוס, וועלכע האבען כמעט קיין גלייכען נישט און פון שמואל בלום, וועלכער ארבייטען מיט גרויס ערנסט און נאכמעהר בעשיידענקייט ווייל — ר

ווייל מיר וואלטען דעמאלט נישט געווען גערעכט בנוגע די אויספיהרער און רעזשי, וועלכע דערגענצען פולשטענדיג די אויבענדערמאהנטע.

דזשיגאנען איז נישט געלונגען דער סוף פון „רייטש", דאס קען און דארף נאך געענדערט ווערען, כדי די הערליכע אינסצעניזאציע זאל פערענדיגט און דערגענצט ווערען. אין „רייטש" שאפען פרעכטיגע טיפען, דזשיגאן — יונה, מאניע פעטערמאן — די יונה'כע, שומאכער — דער רייטש און גאלדשטיין — דער מעקלער.

דער איינפאל אין „כישוף" איז אן אריגינעלער, סובטעלער און נייער. דער נומער ווערט גוט געשפילט דורך שיינע מרים, הגם דער איבערגאנג פון דער אלטער צו דער מאדערנער כישוף-מאכערין איז נישט גענוג בולט, און דער צושויער דארף צופיל צייט אויף אריענטירען זיך. אסתר ראזען און ויסעלע גירל זענען אין דעם נומער זעהר פיינע פארטנערינס.

איינער פון די בעסטע נומערן איז „דער וואלד-גזלן", א הערליכע מעשה אנגעשריבען דורך בראדערזאנען אויפ'ן גרונד פון אן אלטען פאלקס-וויץ וועגען יודישע גזלנים, גאלדשטיין אלס וואלד-גזלן ווייזט זיין גאנץ קענטניש און לאלא זילבערמאן איז א זעהר גוטע רבי'צען, זעהר גוט ווערען געשפילט די עפיזאדען-ראלען דורך ראזען און גירל און שיינע מרים און דזשיגאן.

די „שאלות און תשובות" ווערען פרעכטיג אינטערפרעטירט דורך נעלקען, שומאכער, לילי פערי, זילבערמאן און פעטערמאן.

אן איבערראשונג איז געווען דער סקעטש „א מויד א צימעס", דאס איז מוזיקאליש דער בעסטער [illegible], לילי פערי האט געמאכט ריזען-פארטשריטען. פוילאווער און רייגנלאס זענען אין זייער הויט.

ס'בלייבען נאך איבער אבאזשאנעק'ס גוטען מאנאלאג „א קרבן פון קארנאזיל", וועלכער ווערט ווי געוועהנליך זעהר שעהן געשפילט דורך דזשיגאנען, און דער פארבינער „ווייסער מאסקאראד", וועלכער איז דורך דער רעזשי פערוואנדעלט געווארען אין א שעהנער טאנצענדיגער און זינגענדיגער רעוויע, וועלכע ס'בעצירען די הערליכע לידער פון בייגעלמאנען.

קאן און יעראז האבען זייערע קליינע ראלען אין גאנצען בעהערשט. ליידער האבען מיר נישט געקענט צוליב איהר קראנקהייט זעהען די שוישפילערין [illegible], וועלכע האט אין פריהערדיגער פראגראם געגעבען אזוי פיל גוטע האפנונגען. די „קאנפעראנסיערקע" — שוואך, דער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ש. בייגעלמאן — זעהר גוט.

י. האניק.

טאמאשאווער משומד זיך אומגע־קערט צום יודענטום.

שמד'ט זיך צוליב א כריסטליך פריילין.—האט חתונה מיט איהר און ווערט פערפאלגט אין דער כריסטליכער סביבה.-אין ראבינאט דערצעהלט ער, אז זיין פערשטארבענע מוטער קומט איהם אפט צום חלום, און פייניגטן איהם צו ווערן צוריק א יוד.

(א בריף פון טאמאשאוו).

די לעצטע טעג האט זיך אין היגען ראבינאט איינינע מאל געוואנדען, דער ראדבעקאנטער משומד מנשה בעלעמאכער, (27 יאהר אלט) וועלכער האט ערקלערט, אז ער וויל צוריק איבערגעהן צום יודענטום, און בעט, אז מ'זאל איהם צוריק מגייר זיין.

די געשיכטע מיט מנשה בעלעמאכער איז אזעלכע:

ווען ער איז קוים אלט געווארען 16 יאהר, האבען איהם זיינע חסידישע עלטערען חתונה געמאכט מיט א יתומה, מיט וועלכע ער האט אין טאמאשאוו געוואוינט א קורצע צייט און דערנאך געפאהרען מיט איהר קיין דייטשלאנד, וואו ער איז מיט זיין יונג ווייבעל געווען 3 יאהר.

ס'זענען אבער צווישען דעם יונגען פאר פארגעקומען פאמיליען־סכסוכים, און מיט אמאל איז מנשה ב. צוריקגעקומען נאך טאמאשאוו צו זיינע עלטערען, אבער אהן ווייב.

ער האט דערצעהלט, אז דאס ווייב האט ער אין דייטשלאנד אפגע'גט און זי האט דארט חתונה געהאט מיט אנ'אנדערען.

מיט אנ'ערך 5 יאהר צוריק האט זיך מנשה בעלעמאכער בעקענט מיט דער היגער קריסטליכער פריילין יאדוויגא, קרוליקאווסקא, מיט וועלכער ער איז געגאנגען א לענגערע צייט, שטארק זיך פערליבט אין איהר, און בעשלאסען מיט איהר חתונה צו האבען.

ס'האבען נישט געהאלפען די געוויינען און געבעטען פון זיינע עלטערען, און קרובים, אז ער זאל אפלאזען די קרוליקאווסקא, און א שידוך טון מיט א יודיש מיידעל, ער האט אבער דערפון נישט געוואלט הערען, און ווייטער געגאנגען מיט דעם קריסטליכען פריילין.

א טיף־דערשלאגענדען רושם האט אבער פלוצלינג געמאכט אויף זיינע עלטערען די ידיעה, אז זייער זוהן מנשה האט זיך געשמד'ט אין ווארשא און קלויבט זיך טאקי חתונה צו האבען מיט דער קרוליקאווסקא.

און ווירקליך איז טאקי ד. 29. דעצעמבער פון יאהר 1926 פארגעקומען אין א ווארשאווער קלויסטער די שמד־צערעמאניע איבער מנשה ב.'ן.

אנ'אפגעזונדערטער פון זיין פאטער און קרובים, האט ער ארום סעפטעמבער 1927 חתונה געהאט מיט דער קרוליקאווסקא, מיט וועלכער ער בלייבט וואוינען אין טאמאשאוו און מיט אייניגע חדשים צוריק האט זי פון איהם אויך געבוירען א זוהן.

ס'איז דורך א צייט און די קריסטליכע סביבה, אין וועלכער מנשה האט געלעבט, האט איהם שרעקליך דערעסען.

ער איז טיילמאל פשוט פערפאלגט געווארען, און האט אנגעהויבען שטארק צו לײדען. די לעצטע צייט איז אויך אפט פארגעקומען צווישען איהם מיט דער פרוי קריגערייען, ביז ער האט פערלאזען די פרוי מיט'ן קינד און אומגעקעהרט זיך צום אלטען פאטער, ווען ער האט צוגעזאגט זיך צוריק אומצוקעהרען צום יודענטום.

ער האט חרטה געהאט אויפ'ן שמד, ראס געוויסען האט איהם געפייניגט, און פערגאנגענע וואך האט ער זיך טאקי געוואנדען אין ראבינאט.

ביים היגען רב רעפ. בראט האט ער דערצעהלט, אז זיין פערשטארבענע מוטער, איז איהם שוין אייניגע מאל געקומען צו חלום און איהם געווארענט צו ווערען צוריק א יוד. ער בעט דעריבער איהם צוריק מגייר צו זיין.

דער היגער ראבינאט האט ארויסגעפיהרט אלע פארמאליטעטען, און ס'איז איהם ארויסגעגעבען געווארען א בעשטעטיגונג, אז ער ווערט אנגענומען און געהערט צוריק צום כלל ישראל.

ווי מ'שמועסט, האט מנשה בעלעמאכער אויך בעשלאסען אפצונעהמען זיין קינד פון זיין געוועזענער פרוי און ער וועט דאס קינד לאזען מל זיין.

נ—אניק.

יורידישע עצות.

אין דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" ענטווארטען אויף יורידישע פראגען, וואס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן.
יורידישע אפטיילונג
פון „נייעם פאלקסבלאט".
גילטיג דעם 23-טען יאנואר 1929

Ch. B. 8707

דאכאדאווי צאהלט מען פון די הכנסות אבער נישט פון דער יואוינונג, אויב איהר ארבייט אויף א פאסטען, רעכענט מען שוין פאר אייך אראפ פון דער גאזשע די בעטרעפענדע סומע הכנסה־שטייער.

די איצט-פונאנדערגעשיקטע צו די לאקאטארען פארמולארען האבען דעם צוועק פעסטצושטעלען ציי אלע איינוואוינער, וועלכע האבען דעם פארשר־פטליכען מינימום חכנסה זענען אריינגעצויגען אין קאטאסטער פון די שטייער-צאהלער.

8708 א טיכער־וועבער:

פארלויפיג איז דער גאנצער ענין נישט אקטועל.

8709 ב. ד·ער:

אויב דער זעלבער האט נישט געפעלשט קיין פרעמדע אונטערשריפט, איז ער קיין שום שטראף־פערברעך נישט בעגאנגען.

עס וואלט נאך געקאנט זיין א רייד וועגען אזא קוואליפיקאציע פון דער האנדלונג, אויב יענער וואלט ארויסגעלאזען אין גאס וועקסלען אויף א גרעסערע סומע.

וויבאלד ס'האנדעלט זיך גאר וועגען 150 זל. וועט דער פראקוראטור אין דעם ענין נישט אינגערירען, ווייל אזא סומע איז דער ארימסטער מענש אפילו אימשטאנד צו בעצאהלען אויב נישט שוין איצט, האט ער א האפנונג אדער ער האט געקאנט האבען א האפנונג צו בעצאהלען שפעטער איבעריגענס קאנט איהר אין בעסטען פאל די אנקלאגע וועגען דער מיסהאנדלונג דערלאנגען נאר אויפ'ן אויסשטעלער, אבער נישט אויפ'ן זשיראנט.

8710 א האלע-בעזיצער:

אהן אייער הסכמה האט דער לאקאטאר בשום אופן נישט קיין רעכט אפצ'טרעטען זיין געוועלב א צווייטען.

אין דעם פרט אינטערליגען געשעפטס-לאקאלען די זעלבע כללים, וואס פריוואטע וואוינונגען.

8711 ש. ב—ן:

מען קאן צוטרעטען צו דער היפאטעק, אויב דאס הויז האט נישט קיין איינגעארדענטע היפאטעק, קאן מען פאדערען פון הויזבעזיצער א פליכטונג, אז ער טאר דאס הויז נישט פערקויפען.

8712 א טרייער לעזער פון ליפאווע:

אויב איהר זענט שוין איבער די 25 יאהר, וועט מען אייך אלס נאדקאנטינגענט. שוין נישט ארייננציהען אין א מיוועל דינסט.

8713 יעקב פון וואר—סקע:

דער סטאראסטא גראדזקי איז בערופען צו פערלענגערען דעם גילטיגקייטס טערמין פון פאספארט. אזעלכע הנחה-פעסער ווערען פראלאנגירט בלויז אין אויסנאמספאלען.

וועגען די אימיגראציאנס מעגליכקייטען און בעדינגונגען קיין פראנקרייך קאנט איהר זיך אינפארמירען אין אנ'עמיגראציע־אמט.

8714 א לעזער פון דער יודישער גאס:
8715 אייכערט:
8716 א טעגליכער לעזער פון זשאביע גאס:

זענען אייערע ענינים מווט איהר זיך פערשטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט טעגליך פון 3—4 מיטבערענגענרינג די צייטונג.

B. 8717

אלס איינס צו איהר בעשעפטיגט געזעלען אדער נישט און ווי גרויס דער לאקאל איז, קוים בעזיצט איהר דעם לאקאל ספעציעל אויף א ווערקשטאט, מוזט איהר צאהלען דירה-געלד לויט'ן פראצענט-פוס, פאר אנ'ארבייטס-לאקאל ד. ה. די פולע 100 פראצ.

8718 פ. פ. פון פאמארסקע.

איהר קאנט דעם הויזווירט נישט צווינגען, אז ער זאל אייך מאכען א האלצערנע פאדלאגע אויף זיין חשבון בפרט, ווען איהר זענט נישט זיין לאקאטאר נאר א סובלאקאטאר.

נאכמעהר אויב איהר וועט גאר וועלען מאכען די פאדלאגע אויף אייער אייגענעם חשבון, האט אויך דער הויזווירט דאס רעכט דארויף צו רעאגירען.

——:O:——

Dr. med. J. LUBICZ

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.

עמפפאנגט פון 7—5 אין אווענד.

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32

נעמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אווענד.

אנ'איניקעל פון שוועדישען קעניג איז געווען רב אין אמסטערדאם.

פון ה. ל. מלאך.

ער האט איצט גענומען דענקען ערנסט צו ווערען א יוד. דערווייל האט ער זיך פערליבט אין א שעהן מיידעל און מיט איהר חתונה געהאט. ער האט פון זיין ווייב נישט פערהוילען זיין סימפאטיע צו יודישקייט, און אונטער זיין איינפלוס איז זי אויך איבערגעקעהרט געווארען צום יודישען גלויבען.

זיי האבען געהאט דריי זיהן און צוויי טעכטער, וועלכע זיי האבען געגעבען יודיש-ביבלישע נעמען: יצחק, דניאל, מתתיהו, שרה און לאה. די קינדער האבען זיי ערצויגען אין יודישען גייסט.

דערווייל האט מען זיך דערוואוסט, דאס זיי זענען נוטה צו יודישקייט, און מען האט זיי אנגעהויבען שטארק צו פערפאלגען. גראנבאם האט בענומען זוכען עצות צו ווערען א יוד אין דער עפענטליכקייט, און זיך געווענדעט מיט א ביטע צו ערלויבען איהם צו פערלאזען שוועדען. דורך זיין עלטסטען זוהן, וועלכער איז געווען אנ'אפיציר אין דער ארמעע און א חשוב ביים קעניג פרידריך, האט ער אין יאהר 1749 בעקומען די ערלויבניש.

גראנבאם האט גלייך צוזאמען מיט זיין פרוי און די צוויי יונגערע קינדער, א מיידעל פון פערצעהן יאהר און א יונגעל פון צוועלף יאהר, פערלאזען שוועדען און איז אוועק קיין אמסטערדאם.

זיי זענען אוועק צום פרנס פון דער יודישער קהלה, דע-לימא, און געבעטען איהם זיי צו מגייר זיין.

דע-לימא האט זיי צום אנהויב געמאכט שוועריגקייטען, אבער גראנבאם האט איהם נישט צורוה-געלאזען און גענומען וויינען פאר איהם, ער זאל זעהן, וואס פריהער דורכפיהרען די צערעמאניע פון זיין אריינטרעטען אין יודישקייט, ווייל ער איז אלט און קראנק, און אויב ער וועט זיך נישט צואיילען, קאן ער נאך שטארבען א גוי.

דע-לימא איז מיט איהם אוועק צום רב, דער בערימטער גאון ר' ליב לעווענשטאם, וועלכער האט אויך געפרובט איהם אפרעדען פון צו ווערען א יוד. אבער ענדליך, אז זיי זענען איבערצייגט געווארען, אז די פאמיליע גראנבאם איז פעסט בעשלאסען צו קומען אין דת משה, האט ער זיי מגייר געווען.

ווי יעדען גר, האט מען דעם פאטער א נאמען געגעבען אברהם, דער מוטער – שרה. די צוויי קינדער האבען שוין פון פריהער געהאט יודישע נעמען, האט מען זיי נאר צוגעלייגט א צווייטען נאמען. דעם יונגעל יצחק האט מען צוגעלייגט נאך צוויי נעמען, און ער איז טאקע בעוואוסט מיט זיינע אלע דריי נעמען: אהרן-משה-יצחק.

אברהם און זיין ווייב האבען, אלס יודען, געלעבט נאר א יאהר און א האלב. אין יאהר 1751 זענען זיי געשטארבען. זיי האבען זוכה געווען צו דערלעבען די בר-מצוה פון זייער זוהן און געהאט דעם פערגעניגען צו הערען איהם לייענען די פרשה, בשעת מען האט איהם צום ערשטען מאל אויפגערופען צו דער תורה, און די דרשה, וואס ער האט צו זיין בר-מצוה געזאגט.

נאך זייער טויט זענען די קינדער געבליבען אהן שום מיטלען צום לעבען. מען האט זיי אבער נישט פערלאזען. דאס מיידעל האט א רייכער יוד צוגענומען צו זיך אין הויז, און דאס יונגעל איז אנגעקומען צו איינעם א דימענט-שלייפער, מיט'ן נאמען מאיר גאנז.

מאיר גאנז איז צופעליג געווען א יוד א למדן, און זעהענדיג, דאס דער יונגעל איז בעגאבט און האט גרויס חשק צום לערנען, האט ער איהם געוואלט אפנעמען פון דער ארבייט און איהם שיקען אין דער ישיבה, כדי ער זאל מיט דער צייט ווערען א רב אדער דיין אין אמסטערדאם. דאס יונגעל האט אבער די ארבייט נישט געוואלט אויפגעבען. ער האט זיין ערציהער געזאגט, אז ער וויל נישט נהנה זיין פון דער תורה און פון איהר זיין ברויט האבען.

ער איז אבער מיט דער צייט בעריהמט געווארען אלס איינער פון די גרעסטע תלמידי-חכמים פון אמסטערדאם. דערצו האט ער געלעבט זעהר בעשיידען, האט זיך געפיהרט זעהר פרום, האט נישט געטרונקען קיין וויין, און פון שבת ביז שבת איז אין זיין מויל קיין פלייש נישט געקומען.

זיין מאטעריעלע לאגע איז געווען זעהר א געדריקטע. דאס לערנען מיט התמדה די גאנצע נאכט, זיין ארבייטען שווער בייטאג, זיין פייניגען זיך און אנדערע יסורים האבען זיין קערפער אפגעשוואכט און ער האט געמוזט אויפגעבען די ארבייט. די פאמיליע זיינע האט געלעבט אין גרויס דחקות. זיינע אנ'עלטערע טאכטער איז געשטאנען אין שידוכים און כדי צו בעקומען די הוצאות פאר איהר חתונה, האט ער ארויסגעגעבען זיינעם א ספר „זרע יצחק".

זיין ספר איז ערשינען אין יאהר 1786. ער איז שוין דעמאלט געווען בעריהמט אויך אין אנדערע לענדער. די רבנים פון ארץ-ישראל פלעגען זיך מיט איהם דורכשרייבען. ער אליין האט געהאט בדעה צו פאהרען זיך בעזעצען אין ירושלים, אבער איהם האט געפעהלט דאס ביסעל געלד אויף הוצאות הדרך, און ער האט צוליב דעם גענומען אויספערקויפען זיינע ספרים און מעבעל. דורך דעם האט מען זיך דערוואוסט פון זיין געדריקטער לאגע. די רבנים פון אמסטערדאם האבען שוין געזעהן, דאס איהם זאל נישט פעהלען קיין פרנסה. מען האט איהם אנגענומען אלס לעהרער אין דער ישיבה „עץ חיים" און שפעטער – אלס דיין, וואס ער האט אנגעהאלטען העכער דריי יאהר.

מיט עטליכע יאהר שפעטער, אין 1797, איז אין אמסטערדאם געגרינדעט געווארען א נייע געמיינדע, מיט'ן נאמען „עדת ישורון", און פון אלע רבנים אין אמסטערדאם האט מען אויסגעקליבען אלס רב נאר דעם געוועזענעם קריסט גראנבאם, און אזוי ווי צו דער דאזיגער געמיינדע האבען בעלאנגט די רייכסטע פון שטאט, איז זי מיט דער צייט געווארען די הויפט-געמיינדע און איהר רב – דער הויפט-ראבינער פון אמסטערדם, דעמאלט די גרעסטע און די רייכסטע יודישע קהלה אויף דער וועלט.

זיין רבנות-אמט האט ער אנגעהאלטען ביז זיין טויט. דעם 11-טען מערץ, 1807. זיין טויט איז פון אלעמען בעדויערט געווארען. די גרעסטע רבנים האבען נאך איהם געהאלטען הספדים און מיט גרויס כבוד האט מען איהם בעגלייט צו זיין אייביגער רוה.

זיין טויט האט אויך געהאט אנ'אפקלאנג אין דער דאמאלסדיגער העברעאישער ליטעראטור. פיל לידער זענען געשריבען געווארען, אין וועלכע מען בעקלאגט און מען רעכענט אויס זיינע מעלות.

(ענדע).

א געשיכטע פון א שפּיאנקע
וואס האט זיך אליין פערראטעז.

עס איז טאַקע נישט שווער צו זיין אַ שפּיאָן. אָבער מען מוז צוגעבען, אַז כדי צו זיין אַ שפּיאָן, מוז מען האָבען אַ ביסעל שכל. אָבער כדי אויסצושפּיאָנירען אַ שפּיאָן דאַרף מען זיין קלוג ווי שלמה המלך.

ש. לוסיעטאַ, דער בעריהמטער שפּיאָן, וועלכער האָט געאַרבייט אין די בלוטיגע יאָהרען פון דער וועלט-מלחמה, דערצעהלט אין „ווינער-זשורנאַל" אַ מערקווירדיגע ערפאַהרונג, וואָס ער האָט געהאַט מיט... אייער.

גאַנצע טעג האָט ער זיך דעמאָלט אַרומגעטראָגען מיט'ן געדאַנק, אַז:

„מען קען טאַקע זעהר ליב האָבען אייער, אָבער צו וועלכען טייוועל זאָל מען זיי אויסשרייבען אין די הונדערטער פון אויסלאַנד, ווען מען האָט נישט קיין אייער-געשעפט".

געהאַנדעלט האָט זיך דאָ וועגען דעם, וואָס לוסיעטאַ האָט אין אַ שעהנעם פריהמאָרגען בעקומען אַ בעריכט פון אַן אַגענט אין דער שווייץ, אַז פון גענף ווערט אַרויסגעשיקט אַן אומגעהויערע צאָהל אייער צו אַ דאַמע, וועלכע לעבט אין פּאַריז. דאָס איז געווען אַ יונגע ענטציקענדע דאַמע, וועלכע האָט געהאַט אַן אָפּען הויז און אויפגענומען אַ סך געסט. זי האָט ברייט געוואָרפען מיט געלד, געהאַט אַ סך פריינד ביים פראָנט, וועלכע זי פלעגט אָפט שיקען מתנות, וועלכע זענען אַזוי אנגעלעגט אין די שיצענגרובען. און די אָפיצירען, ווען זיי פלעגען קריגען אורלויב פלעגען זיין גליקליך צו פערברענגען דעם אורלויב ביי דער שעהנער דאַמע אין הויז. אַ סך שלאָפלאָזע נעכט און אַ סך זאָרגען האָבען די אַגענטען געהאַט צוליב אַזעלכע רייצענדע גאַסטפריינדליכע דאַמען.

מען האָט געהאַלטען אַן אויג אויך אויף דער דאַמע, וועגען וועלכער מיר רעדען דאָ, ווייל זי האָט ביי געוויסע געלעגענהייטען זיך אַרויסגעכאַפּט מיט אַן איבריג וואָרט, אָבער אין דירעקטען שפּיאָנאַזש האָט מען זי פאַר קיין פאַל נישט חושד געווען. מען האָט געוואוסט, מיט וועמען זי טרעפט זיך: איהר קאָרעספּאָנדענץ איז מיט קיין זאַך נישט געווען אויפפאַלענד: איהרע געשפּרעכען דורכ'ן טעלעפאָן זענען געווען אַבסאָלוט אומשולדיג...

צו וואָס, צו אַלדע גוטע יאָהר, האָט זי געדאַרפט אַזוי פיל אייער? און אַזוי ווי אין יענע צייטען האָט מען נישט געטאָרט דורכלאָזען דעם מינדסטען פערדעכטיגען סימן, האָט ש. לוטיעטאַ איינגעאָרדענט, אַז אַלע קעסטלעך מיט אייער, וועלכע זענען אַדרעסירט צו דער דאַמע, זאָלען דורכגעהן דורך זיין ביוראָ, איידער זיי ווערען צוגעשטעלט לויט'ן אַדרעס. די אייער האָבען אויסגעזעהען ווייס, קיילעכדיג, אומשולדיג, ווי אייער דאַרפען זיין, און קיין שום פערדעכטיגעס איז נישט געווען אין זיי צו מערקען. אָבער כדי צו זיין זיכער, האָט לוסיעטאַ אַריבערגעשיקט די אייער אין אַ לאַבאָראַטאָריע, וואו די כעמיקער זענען בסוד געשטאַנען אין דינסט פון דער רעגירונג. אויף מאָרגען האָט לוסיעטאַ געקראָגען פון דער לאַבאָראַטאָריע דעם פאָלגענדען ענטפער:

„די כעמישע אונטערזוכונג פון די אייער האָט געוויזען, אַז איינינע פון זיי זענען פערשריבען מיט אַן אומזיכטבאַרער טינט. ווי ווייט מיר האָבען דערווייל איבערגעלייענט דעם שיפער, זעהען מיר, אַז דער אינהאַלט האָט צו טון מיט די מיליטערישע געשעהענישען".

כאָטש איצט האָט שוין נישט געקענט זיין קיין צווייפעל אין דער שולד פון דער רייצענדער פרוי און לוסיעטאַ האָט גלייך געקראָגען אַ פולע ליסטע מיט פראַגען, וועלכע זענען געווען אויסגעשטעלט אויף די אייער, האָט מען דאָך געמוזט אויסגעפינען, אויף וועלכען וועג זי פלעגט דעם שונא איבערליפערען די ענטפערס. מיט דעם צוועק זענען אָנגעשטעלט געוואָרען צוויי טיכטיגע אַגענטען און נאָך גרויסער מיה האָבען זיי געלעזט די רעטעניש.

מען האָט נישט דורכגעלאָזען קיין איין שריט איהרען. אפילו, ווען זי איז געשלאָפען, איז זי אויך געווען אונטער דער וואַך. וואו זי איז געשטאַנען און געגאַנגען, איז הינטער איהר פלייצע געווען דער שאָטען פון אַן אַגענט. און ווען זי האָט איהר ענטפער איבערגעגעבען דעם „בריפקאַסטען", האָט מען זי גלייך אַרעסטירט.

און דער „בריפקאַסטען" איז אין דעם פאַל געווען אַן אָפּגעריסענער שמאַטע-קלוב פון דער פאָרשטאָדט. און די שפּיאָנקע אַליין, די רייכע, העכסט-עלעגאַנטע דאַמע, האָט איצט נישט געטראָגען קיין זייד און פעול און סאַפירען, ווי עס איז געווען איהר געוואוינהייט. זי איז געווען אָנגעטאָן אין אַן אָרים ציצען קליידעל מיט אַ שאַל אויפ'ן קאָפּ און אַ קוישעל איבער'ן אָרים — איינע פון די צעהנדליגער טויזענדער אָרימע באַלעבאָסטעס, וואָס מען זעהט אויף אַ פּאַריזער מאַרק. און דער ענטפער, וואָס זי האָט געגעבען דעם שמאַטע-קלייבער איז געווען — אַן אַלטע שער.

די שער איז געווען בעדעקט מיט געקינצעלטען זשאַווער און הינטערן זשאַווער איז געווען מיט אַ כעמישער זויערקייט איינגעגעסען אין דעם אייזען אַ קורצער ענטפער אויף די וויכטיגסטע פראַגען פון פיינדליכען לאַגער.

בלויז דריי טעג האָט די שפּיאָנקע בעדאַרפט האָבען אויף צו קריגען די נויטיגע אויסקונפט. אַ בעווייז, ווי געפעהרליך זי איז געווען.

אין יענע יאָהרען האָט מען זיך מיט אַ מענשליך לעבען ווינציג וואָס צערעמאָניעט. נאָך דעם זעלבען טאָג האָט די רייצענדע דאַמע און דער פערשטעלטער שמאַט-קלייבער געקראָגען די פולע האַרבע אומ'רחמנות'דיגע שטראָף.

ק. ל—ן.

אין דעם יודישען לענינגראד.

(ענדע פון 3-טען זייט)

העפט, האָב איך נישט געוואוסט, וואָס דאַרף מען ניכער טאָן — לאַכען צי וויינען.

דאָס יודישע הויז ברענט פון אַלע פיר זייטען און די ערשטע פראַגע, וואָס דער זשורנאַל „יגדיל תורה" דרוקט איז, — איהר ווערט עס קוים גלויבען — ווען דאַרפען זיך די „בני קטורה" מל זיין, צו דרייצען יאָהר אָדער צו אַכט טעג?...

אפשר האָט איהר פערגעסען, ווער די „בני קטורה" זענען, וועל איך אייך דערמאָנען, ווען אברהם האָט יצחק'ן חתונה געמאַכט און איז אַלט געווען הונדערט פערציג יאָהר, האָט ער גענומען אַ פרוי, וואָס איהר נאָמען איז געווען „קטורה", וועלכע האָט איהם געבוירען גאַנצע זעקס זוהן. „די קינדער פון די „בני קטורה" האָבען זיך אַסימילירט מיט די קינדער פון ישמעאל, זיי זענען זיך אויך מל צו דרייצען יאָהר; און על פי דין זענען זיי און דורך זיי אויך די ישמעאלים מחויב זיך מל צו זיין צו אַכט טעג און נישט צו דרייצען יאָהר".

אָט דאָס שטעהט אין ערשטען ענין אויף דער ערשטער זייט פון „יגדיל תורה" או נישט פון פּראָסט עפעס אַ „הרב הגאון", נאָר פון „הגאון הצדיק המפורסים מרן ר'..."

דאָס איז דער ערשטער ענין, און דער לעצטער בעהאַנדעלט די ברענענדע פראַגע וועגען אַ קליין מיידעל, וואָס איהר פאָטער האָט פאַר איהר גענומען קדושין, און מיט איהר האָט געלעבט אַן אַנדערער, צי איז זי אסור אויף איהר מאַן, צי נישט?...

איין ענין געפינט זיך אין דעם צווייטען העפט, וואָס איז אַן „אָרט" און צייט-פראַגע. נאָר איצט און נאָר ביי אונז אין סאָוועט רוסלאַנד האָט געקענט געבוירען ווערען אַזאַ „שאלה".

ג.
די פרויען-פראַגע.

„אין היינטיגער צייט — איך זעץ איבער וואָרט ביי וואָרט — האָבען זיך געמעהרט אין יעדער שטאָט און שטעטעל מענשען, וואָס ווילען נישט חתונה האָבען עפענטליך מיט חופה און קדושין, לויט דעם געזעץ פון משה און ישראל, פערהאַן אַזעלכע, וואָס שעמען זיך פאַר זייערע פריינדזאָנגע גענאָסען, און אַזעלכע, וואָס זענען אַליין פריינדזאָנגע, נאָר אום צופרידענצושטעלען זייערע עלטערען און פערוואַנדטע און דאָס גלייכען, שטימען זיי איין „שטעלען אַ חופה" אין דער שטיל, און זיי בעטען דעם רב, ער זאָל זיי מסדר קידושין זיין אָהן אַ מנין, פערהאַן רבנים, וואָס ווילען פרויען צורעכענען צו אַ מנין און פערהאַן אַזעלכע, וואָס זאָגען, אַז אין אַן ענגער צייט (בשעת הדחק) או פּאָסט-פאַקטום (בדיעבד) אין גענוג אָהן אַ מנין, און זיי רעכענען פאַר אַ שעת הדחק און בדיעבד דאָס, וואָס אויב מען וועט זיי מסדר קידושין זיין או קיין חופה נישט שטעלען, ווילען זיי לעבען גאָר אָהן חופה וקדושין. אַזוי ווי דאָס טרעפט טאָג טעגליך און אין יעדען אָרט, דאַרף מען דעם ענין מברר זיין געזעצליך פאַר די פּראַקסיס (הלכה למעשה)."

עס איז אַ „לעבענס-פראַגע", די תשובה אָבער נאָך פיל גייסטיגער גימנאַסטיק, קומט אַרויס גאָר נישט קיין לעבעדיגע: — בעסער זאָל דאָס פּאָר פאַלק לעבען גאָר אָהן חופה וקידושין, איידער מען זאָל שטעלען חופה אָהן אַ מנין, אָדער חלילה רעכענען פרויען פאַר מענשען און זיי מצרף זיין צו אַ מנין...

(ג.י.ט.) **ל. ראַבינאָוויטש.**

Dr. H. WOŁKOWYSKI

נעגעלגיאַנאַ 25, טעל. 26-87

ספּעציעל אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער-שוועכע. אַלע אַרט אַנאַליזען, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.

עמט אָן פון 8—10 פריה, 12—2 נ.מ. און פון 4—8 אָוו.

יודישער קאַמער-טעאַטער

לייטונג: מ. בראַדערזאָן.

„אַרט"

זאַכאָדניאַ 43

היינט — 1 פאָרשטעלונג: אָנהויב 9.30 אַ זייגער אָוונד

„מאַסקאַראַד"

1) פּראָלאָג. 2) דער דייטש. 3) כישוף. 4) שאלות און תשובות. 5) דער יודישער גזלן. 6) שרעטעלעך. 7) אַ מויד אַ צימעס. 8) אַ קרבן פון קאַרנאַוואַל. 9) ווייסער מאַסקאַראַד.

טעקסטען פון שלום עליכם, מ. בראַדערזאָן און י. אָבערזשאַנעק. :—: מוזיק-קאָמפּ.: דוד בייגעלמאַן. קאָנס.: י. ריינגלאַס. קאָסט.דעקאָר.: ד. מאַטוס און ש. בלום. ליכט-עפעקטען: י. יעראָזאָלימסקי.

די קאַסע איז אָפען טעגליך פון 6 אָוו., שבת פון 1.30 ביז 5 נאָכמ. און פון 7 אָוונד.

דער שווארצער וואלף

(ראָמאַן). 46)

— איהר האָט געבעטען, אַז איך זאָל אייך דאָ - אַהער בעגלייטען, — האָט זיך לילי אָפּגערופען — איך האָב געוואוסט, אויף וואָס איך געה... אַז איך בין שוין געקומען אַהער, וויל איך נישט אַוועקגעהן.

ער האָט מיט פערדרוס אַ זיפץ געטון.

— איך האָב אייך נישט געדאַרפט בעטען וועגען דעם. אין יענעם מאָמענט האָב איך זיך נישט גוט בעהערשט. אויב ס'וועט איצט עפּיס געשעהן מיט אייך צוליב מיין שולד...

— אויב איהר האָט בדעה צו טון דאָס, וואָס איהר האָט צוגעזאָגט...

— איהר צווייפעלט אין מיין אויפריכטיגקייט?

— איהר האָט פריהער געזאָגט, אַז איהר וואָלט געוואָלט, איך זאָל זיך אַליין איבערצייגען.

נישט ענטפערענדיג קיין וואָרט, נאָר פול מיט פינסטערע פאַרגעפיהלען, האָט וואָלאַדעק צוגעפיהרט לילי'ן צו אַ טירעל פון פאַרקאַן, וואָס איז געווען פערשטעלט.

ער האָט שוין פון לאַנג און גענוי אויסשטודירט דאָס דאָזיגע הויז מיט אַלע זיינע אויסגאַנג. מיט אַ זיכערער בעוועגונג האָט ער אַריינגעשטעקט דעם שליסעל אין שליסעל - לאָך, און פאַמעליך געעפענט דאָס טירעל.

לילי און וואָלאַדעק זענען אַריין אין אַ גראָזיגער אַלעיע, וואָס האָט געפיהרט צום הויז גופא.

מחמת פאָרזיכטיגקייט האָט וואָלאַדעק נישט אָנגעצונדען זיין טאַשען-לעמפּעל.

מיט צוגעמאַכטע אויגען וואָלט ער דאָך סיי ווי געטראָפען דעם וועג.

אַדורכפיהרענדיג דאָס מיידעל מיט זייטיגע וועגלעך, צווישען צוגעשוירענע קוסטעס און בוימער — איז ער געבליבען שטעהן לעם אַ ברייטער וואַנד פון אַ נישט-הויכען, שטילען הויז.

לילי האָט דערפיהלט, אַז די פינגער פון איהר בעגלייטער האָבען פעסטער צוגעדריקט איהר האַנד, און מיט אַ קוים-הערבאַרער שטים האָט ער איהר איינגערוימט:

דאָס איז דער הינטערשטער טייל פון הויז... דער געוועהנליכער אַריינגאַנג. די אַלעיע, וואָס איהר זעהט פאַר זיך, פיהרט גלייך צום טויער. פערבלאָנדזשען קאָן מען דאָ נישט. דאָס טויער איז צוגעמאַכט אויף אַ ריגעל, וועלכען מען קאָן לייכט עפענען. געדענקט, איך זאָג עס אייך אויף אַ פאַל פון סכנה. מעגליך, אַז אין דער פינסטער וועלען מיר זיך מוזען איינאַנדער פערלירען און ענטלויפען אין פערשידענע זייטען...

דאָס מיידעל האָט ווייך געענטפערט אויף זיין האַנד-דרוק:

— גוט!

ער האָט זי שנעל צוגעפיהרט צום הויז, זיך פערהאַלטען אויף אַ סעקונדע ביי דער טיר פון הינטערשטען אַריינגאַנג, מאָמענטאַל געעפענט די טיר מיט אַ וויטריך, און פערמאַכט זי הינטער זיך.

אויף אַ ווייל האָט אַ ליכט געטון זיין טאַשען-לעמפּעל, בעשיינענדיג דעם ברייטען פירהויז און די געדרייטע טרעפּלעך, וואָס האָבען געפיהרט אויבען אַרויף.

שטיל טרעטענדיג אויף דער קאַכלנער פּאָדלאָגע, האָבען זיי געשפּרייזט צו די טרעפּלעך.

דאָס אַרויפשטייגען אויף די דאָזיגע שמאָלע טרעפּלעך האָט לאַנג געדויערט, מחמת איטליכעס מאָל, איידער וואָלאַדעק האָט געמאַכט אַ שריט האָט ער אויסגעפּרובט די פעסטקייט פון יעדער שטיק, מורא-האָבענדיג, אַז זיי וועלען אַ סקריפּע טון.

נישט קוקענדיג אויף דער גאַנצער פאָרזיכטיגקייט, האָבען די דאָזיגע שטיגען טאַקי דריי מאָל אַ סקריפּע געטון אונטער די פיס, און איטליכעס מאָל האָט וואָלאַדעק אָנגעכאַפּט לילי'ן ביי דער האַנד, צוהערענדיג זיך מיט אַ פערשטיקטען אָטעם צו דער שטילקייט אַרום, צי זי פעררראַט זיי נישט...

ווייזט אָבער אויס, אַז די שטוב-מענשען, וואָס זענען דאָ געבליבען נאָך דער באַלעבאָסטעס אַוועקפאָהר, זענען איצט געשלאָפען, אָדער זענען גאָר ערגיץ-וואו אַוועק.

אומגעשטערט איז וואָלאַדעק מיט לילי'ן צוגעקומען צום ערשטען שטאָק, און זענען אַריין אין אויפנאַהמס-זאַל.

איינזעצענדיג דאָס מיידעל אויף אַ שטול, איז וואָלאַדעק מיט שטילע קאַצען-שריט אַוועק געוואוירווערען, וואָס עס טוט זיך אין די שלאָף-צימערען און אין די שטובען פון דער דינערשאַפט.

לילי איז געזעסען אומבעוועגליך, בעמיהענדיג זיך נישט צו אָטעמען הויך.

זי האָט זיך צוגעהערט צו יעדען שאָרך אין דעם אונבעקאַנטען פוסטען הויז.

ווען צוריקקעהרענדיג זיך, פאַלט וואָלאַדעק'ן נישט איין אָנצוצינדען זיין כאַשען-לעמפּעל, עטליכע שריט פון איהר, וואָלט זי געוויס פאַר שרעק אויסגעשריגען.

די שרעק פון דעם מיידעל האָט זיך פערוואַנדעלט אין אַן אומרוהיגע פערוואונדערונג:

פאַרוואָס האָט ער זיך אַזוי שנעל צוריקגעקעהרט? צי איז נישט וואָס געשעהן?...

— אַלץ איז אין אָרדענונג! — האָט ער שטיל מיטגעטיילט — אַ חוץ אונז זענען אין שטוב דאָ איינגאַנצען פינף מענשען... ס'איז די דינערשאַפט... זיי שלאָפען אין דער אַנדער זייט הויז... קיינער וועט אונז נישט שטערען... דאָס הייסט אָבער נישט, אַז מיר מוזען סתם ריזיקירען!... עס וועט גענוג זיין צעהן מינוט, מיר זאָלען אונזער ענין ערלעדיגען, און אַוועקגעהן... קומט אַהער.

ער האָט אַריינגעפיהרט לילי'ן אין אַ גרויסער פינסטערער ביבליאָטעק, אין וועלכער עס איז געשטאַנען טייער מעבעל, און ס'זענען געהאָנגען אויסגעצייכענטע קונסט-בילדער.

וואָלאַדעק האָט נישט אויסגעלאָשען זיין לעמפּעל, און בעלויכטענדיג די ווענד, האָט ער זיך, נישט ווילענדיג אָפּט פערהאַלטען, כדי צו אָנווייזען זיין בעגלייטערין אויף מערקווירדיגע אַנטיקען, און אויף בילדער פון בעריהמטע קונסט-מאָלער.

(פאָרטזעצונג קומט)

די פאלשע סענסאציע וועגן קבר פון שלמה המלך'ס ווייב.

בערלין, 22 (ספ.) דעם „בערלינער טאגעבלאט" מעלדעט פון ירושלים, אז די ידיעה, וואס האט זיך נעכטען בעוויזען אין דער גאנצער אייראפעאישער פרעסע וועגען דער ענטדעקונג פון שלמה המלך'ס ווייב איז נישט מעהר ווי א מיסטיפיקאציע ארויסגעקומען איז עס אזוי: אראבישע זשורנאליסטען אין קאירא האבען אנגענומען פאר אן ערנסטע זאך עפעס א פעליעטאן פון אן אנדערען זשורנאליסט אין א צייטונג. אינ'ם ראזינען פעליעטאן איז עס דערצעהלט געווען אלס פאנטאזיע די סענסאציאנעלע אויסגראבונג מיט'ן קבר. און איז דורך זיי טעלעגראפירט געווארען צום „דיילי מייל" און אזוי ארום פערשפרייט געווארען איבער דער גאנצער וועלט.

Dr. Różaner

ספעציאליסט פאר הויט-, וועגערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע.

חתלונג מיט קווארץ-שטראהלען און דיאטערמיע

DZIELNA 9 (Narutowicza), tel. 28-98

נעמט אן פון 8—10 און פון 5—8, פרויען פון 3—4

ווארטע זאל פאר פרויען.

דער בעקאנטער רעכטס-קענער

י. איינפעלד

וואוינט איצט אויף פעטריקאווער 31.

שפרעכשטונדען טעגליך פון 5—8 אוו.

נעמט אויך אונטער דורכצופיהרען אין בוררים געריכטען די שווערסטע סכסוכים געוויסענהאפט און לויט די פערפליכטענדע געזעצען.

גאליציאנער „אויסבייטער" און „אויסבעטער".

(ענדע פון 3־טער זייט).

טען" א חולה, מען פערקויפט א פונט און מען אבאנירט זיך אויף א פרק משניות פאר דער „נאטועלער שווינערמוטער" — און עס דערעהט זיך דערווייל א לעבעדיגער גראשען אין קעשענע.

אט קומט אריין אן'אומעטיגער, פערשווארצטער יונגערמאן, בלייך און אויסגעמאטערט פון נישט געשלאפענע נעכט, און הויבט אן ארומבלאנדזשען צווישען די טישלעך פון קאפע־הייזעל. ער האט נעבעך קענטיג א שווערען ענין און ער ווייסט נישט, וואו ער זאל זיך אפשטעלען מיט איהם.

— איך דארף „אויסבע..." — שעפטשעט דער יונגערמאן מיט א צובראכען הארץ.

— אויסבייטען? וואס־זשע שטעהט איהר ווי א לעקיש? — נעמט מען איהם מונטערען פון אלע זייטען, וואס האט איהר און וואס דארפט איהר: „לאקשען", „חזירים", שמאטעס, העהנער — רעדט ווערטער...

— נישט „אויסבייטען", נאר „אויסבעטען" דארף איך נעבעך א רפואה שלימה פאר מיין ווייב, א יולדת... זאגט תהלים, יודען, זייט מתפלל...

— אזוי נעבעך? — ויפצט דאס גאנצע קאפעהייזעל מיט א ביסעל רחמנות און ביטול צו דעם ראזינען שלימעזאלניק — נו, נעהט, זייט מוחל, צום לעצטען טישעל, צום סאמען לעצטען ביים אויוון, בעריננט איך דארט מיט דעם יודען און נעהט אי היים לחיים ולשלום...

אבער אזעלכע פיינליכע טעותים קומען גערוועהנליך פאר זעהר זעלטען. ווארים מיט דער צייט האט מען דא געמאכט די זיכערע ערפאהרונג, אז מען דארף צוטיילען די קליענטען פון דעם ראזינען קאפע־הייזעל אויף צוויי קאטעגאריעס: יודען, פשוט'ע און היימישע, קומען אהער טאקע נאר דאן, ווען זיי האבען אויסצובייטען: א טשעקעל, עטליכע דאלאר, ולאטעס, פונטען און אזוי ווייטער, ווארים די „רפואה שלימה'ס", וואס מען קאן דא אויסבעטען מיט תהלים — דאס מאכען זיי זיך שוין אליין אין דער היים און וועלוועלער... אויף דעם ראזינען ארטיקעל איז טאקע נאר א בעלן יעקרדייטש, דער יאהודי און אט ער איז טאקע איינער פון די ווינטינסטע קליענטען פון דעם ראזינען לעבעדיגען קאפע־הייזעל...

נ. י. ג.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה, און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועו-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.

— — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אוונד. — —

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.

נעמט-אן א פיזי-דאקטאר נור קינדער און פרויען

זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —

וויזיט 3 זל.

ענגלישע

לעקציעס צו 150

גרופען — ביליגער. צו ערפאהרען אין אדמינ. פון „נייעם פאלקסבלאט"

אכטונג! 1929 1929

אויב איהר ברויכט טיש-וואגען, ענגלישע וואגען, קילא-געוויכטער, ליטער-מאסען, געשטעמפעלט פון יאהר 1929, קויפט מען נור אמביליגסטען אין דער לאנגיעהריגער קאנצעסיאנירטער פערקויפס-שטעלע

A. WENGER, Łódź, Wschodnia 10.

בעמ.: גלייכצייטיג וועקסעל איך אלטע וואגען און געוויכטער אויף נייע

Dr. med.

W. EYCHNER

גינעקאלאג-אקושער

זגערזשער 11.

טעל 34-72

נעמט אן פון 6—8 אוונד.

ס'ווערט געזוכט

א וואוינונג

פון 3 צימער און קיך

אין דער געגענד פון אלטשטאט (בושעושינער, עלעקסאנדראווסקא און זגערזשער), פערמיטלער נעוואגנשען. — אפערטען אונטער „וואוינונג" אין אדמ. פון דער צייטונג.

א געהילף-

בוכהאלטער

מיט גוטע רעפערענצען זוכט א פאסטען. — אפערטען אפצוגעבען אין אדמ. אונטער „M. L."

Dr. med.

N. JELENKIEWICZ

ZAWADZKA 23,

Tel. 46-75

od $5^1/_2$—$6^1/_2$

przyjmuje obecnie również w lecznicy „VITA" Piotrkowska 45, od 7—8.

Choroby wewnętrzne (specj. choroby serca)

אנ'ארט

צו שלאפען

פאר א יונגערמאן, אפצוגעבען. צו ערפאהרען אין אדמ. פון דער צייטונג.

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al Kościuszki 27

tel. 51-78,

הויט- און וועגערישע קראנקה. רענטגען און ליכטהייל אינסט. נעמט אן פון 4—7 אין אוונד

יוד. פרויען-פערבאנד וו. י.ז.א. קאשציושקי 21

היינט, מיטוואך, דעם 23. יאנואר ד. י. 9 א זייגער אוונד, אלטע

וועט ה'סיים-דעפוטאט

י. גרינבוים

האלטען א פארלעזונג אויף דאס טעמא:

„דאס פראבלעם פון געגענווערטיגען ציוניזם"

איינגאנג געגען בילעטען צום פרייז פון 1 ביז 3 זל. — פערקויף פון בילעטען אויפ'ן ארט פון 5 א זייגער נאכמ. אן.

3943

דאנקזאגונג.

מיין הערצליכען דאנק גיב איך דורך דער עפענטליכקייט דעם געעהרטען פרעזעס פון דער יודישער קהלה הר' לייבעל מינצבערג פאר זיין מיטהילף ארויסצושיקען מיין פרוי אין סאנאטאריום קיין אטוואצק, וואס זי ליידט אויף די לונגען. זאל איהם גאט געבען אריכת ימים ושנים און זאל קאנען פיל טון לטובת די ארימע יודישע בעפעלקערונג אין לאדז.

מיט אכטונג יהושע וועלנארזש,

פרעזעס פון לאדזער יודישען צייטונגס-פערקויפער-פעראיין.

3941

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY

WodnyRynek (róg Rokicińskiej) tel.18-26

Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, 22 stycznia do poniedziałku, dnia 28 stycznia 1929 r.

Dla dorosłych i młodzieży:

NAPOLEON

Obraz historiczny w 12-tu aktach.

Scenarjusz i reżyserja: Abel Gance.

Następny program:

CYRK CHAPLINA

Kino „SŁONCE" Napiórkowskiego 28.

פון דינסטאג, דעם 22-טען ביז 28-טען יאנואר 1929

אין דער גרויסער דראמע פון ליבע און העלדישקייט א.ז. RONALD COLMAN

בלוט-ברודערשאפט (Braterstwo krwi)

(Beane Geste)

פילם פון לעבען פון א פראנצ. פרעמדען לעגיאן. אנהויב 5 נאכמ. שבת — 3 זייגער, זונטאג און יום-טוב 1 נ"מ פון 1 ביז 3 נאכמ. ווענען אלע פרייזע צו 40 גראשן. צופאהר מיט'ן טראמוואי נומ' 3 און 4.

2 צימער און קיך

מיט אלע בעקוועהמליכקייטען, איז פון זאפארט איבערצוגעבען. צו ערפאהרען ליפאווא 31.

3947

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט

זגיערסקא 17 טעל. 33-16.

ד"ר ראקאווסקי נאז האלז, אויערן קר.	10—11 2—3 7—6
ד"ר וישאנער הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאלדשטיין- אויגען-קראנקהייטען פאלאק	1—2 7—8
ד"ר יוסטמאן נערווען קראנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פאפיערני פרויען און געבורטס-הילף	$11^1/_2$-1 5-6
ד"ר קאנטאר כירורגיש-קראנקהייט.	4-5 זונ. 1—2
ד"ר ווייגבערג אינ. חערץ לונגען-קר	12—1, 6—7
ד"ר סטופעל רענטגען	10—12 4—6
א. גראדזענטשיק צאהן-ארצט	3—7
נ. ראזעס צאהן-ארצט	9—2

שחן-טגנדהמלגנג, בעלייכטונגען, קארענען, מאסטען א.א.וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען

א רענטגען-אינסטיטוט

היילונג פון הויט קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגענשטראלען, פאר בעשטראלונג און דורכלייכטונגען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, אלע מעגליכע אנאליזען. א קורס פאר שטאמלער. אימפונגען געגען שארלאך (שקארלאטין) פון 4—5 נאכמ.

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.

וויזיט אין דער שטאט.

ערצט.-קאסמעטיש. קאבינעט

פרל. מארקוס נעהמט אן פון 5—7 אוונד

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע.

אנדזשעיא 5, טעל. 59-40

נעמט אן פון 8—10 פריה און פון 5—9 אוונד

בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. A. Uryson

אינערליכע קראנקהייטען

ספעציעל מאגען, דארם און לעבער-קראנקהייטען

קאנסטאנטינער 20 טעל. 35-85

נעמט אן פון 3 ביז 5 א זייגער נאכמיטאג

מעבאנ. שלאסעריי און שווייסעריי

J. REDER

ŁÓDŹ, Konstantynowska 11

(Róg Zachodniej)

כ'נעהם אן אלערארט שלאסעריי-ארבייטען צו ביליגע פרייזען און פינקטליכע אויספיהרונג.

פריוואט-וואוינונג: גדאנסקא 20.

LEKARZ DENTYSTA צאהן-ארצט

St. GELBERG

זאכאדניא 15, טעל. 08-31.

היילט גאנץ פערנאכלעסיגטע ציינער און מויל-קראנקהייטען, צאהן-ציהונג אהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראהלונג, ספעציעלער לאבאראטאריום פון קינסטליכע ציינער.

נעהמט אן פון 9 פריה ביז 7 אוונד.

17 używanych okrągłych maszyn

trykotażowych

firmy Schubert i Salzer, oraz 8 maszyn do nawijania (Szpulmaszyn)

do sprzedania,

Wiadomość: Ewangielicka 5, m. 1.

Telefon 58-28. 9063

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און דענטיסטישער קאבינעט.

בושעושינער 11, טעלעפאן 37-63

אפען פון 9 פריה ביז 7 אוונד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערן קר.	$3^1/_2$—$4^1/_2$
ד"ר קערשנער קינדער-קראנקה.	9-11 3-$4^1/_2$
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	12—2
ד"ר לוביטש הויט און געשלעכט-קר.	$12^1/_2$—$1^1/_2$
ד"ר שמירגעלד נערווען און גייסטיגע קר.	1—2
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	$12^1/_2$—$1^1/_2$
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	2—3
ד"ר בערגסאז פרויען און געבורטס-הילף	3—4

פסיכא-טעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א.א. ווי פאקען-שטעלן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראהל. איינשפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראצ. אויף פערלאנג היזוטען אין שטאט. אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמע און בלוט.

אימפונגען געגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען

א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאשינסקי סטא" אפאלסקא

צאהן-ארצט 10—1 3—6

קינסטליכע ציין, קארענען, מאסטען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל. פאר'ן אינהאלט און טערמינפון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ 60— „ „ „ 4
פאר א מילימעטער-שורה: נאכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ „ 18— „ „ „ 8
אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufmana.

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.